

Адыгэ мажэ

№ 61 (20076)

2012-рэ илээс

ШЭМБЭТ

МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 7

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Мэлылфэгъум и 8-р — дзэ комиссариатхэм яЮфышIэхэм я Маф

Дзэ комиссариатхэм яЮфышIэхэу ыкIи яветеранхэу лъыгтэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!
Шъуисэнэхъат епхыгъэ мэфэкIым фэшI тыгу къыддеIэу тышъуфэгъушIо!

Дзэ комиссариатхэм дзэм епхыгъэ Юфыгъохэм язэшIохынкIэ, мобилизационнэ ухъазырыныгъэмкIэ ыкIи дзэ-патриотическэ пIуныгъэмкIэ сыдигъуи мэхъанэишо яIагъ.

Дзэ комиссариатхэм яЮфышIэхэм непэ ЮфышIохэу агъэцакIэ. Запасым ишIэ дзэ къулыкIушIэхэр социальнэу ухъумэгъэнхэм, Урысые Федерацием и УIышIыгъэ КIуачIэхэм ядзэхэм контракт ишIыкIэм тетэу къулыкIу ащызыхъыщтхэм якъэгъотын яхыгъэ ишъэрылтхэр дэгъоу ишъогъэцакIэх. Урысыем и Дзэ къулыкIу ищызыхъыщт ныбжыкIэхэм ягъэхъазырынкIэ, Хэгъэгъум ищыхъэшIэгъу ухъумако хуыцтхэм япIуныкIэ ишъэгъэжыгъэ ишъохы. Шъо IэпIэгъэныгъэу ишъухэлъым, цIыфхэм ишъузэра-гурылорэм бэкIэ ялътыгъэ Урысые Федерацием и УIышIыгъэ КIуачIэхэм уасэу къафашиIыцтыри, дзэ къулыкIу мэхъанэу ратырэм зыкъызырешIыцтыри.

Адыгэ автоном хэкум, Адыгэ Республикэм тапэкIэ ядзэ комиссарыгъэхэу — Хэгъэгъу ззоишхом хэлэжыгъэу, полковникхэу Чернов Епифан Федор ыкIом, полковникхэу Машков Николай Семен ыкIом, полковникхэу Зорин Владимир Алексей ыкIом, генерал-майорхэу Колягин Юрий Николай ыкIом дзэм ишъэгъэжыгъэ Адыгэ Республикэм ичIыпIэ органхэм яхъахъыгъэ яIахъышIохэу зэрэхъашIыхъагъэр, а лъэныкъомкIэ ахэм гъэхъэгъэишо зэрэхъашIыгъэр мыщ фэдэ мафэм ишъыхъафэу хэдгъэуныфкIы тишIоигъу.

Адыгэ Республикэм идзэ комиссариатхэу Аверин Александр Владимирович ыкIом непэ пIэцъыныгъэ зыдызырэхъэрэм Юф ищызы-иIэхэрэм, ветеранхэм яопыт къызыфагъэфедзэ, джырэ уахъ-тэм дишIтэрэ дзэм изэхъэцнэрэ ти Хэгъэгъу ищыныгъэончъагъэ игъэпIэцнэрэ аIуачIэ зэрэхъашIыцтым тицыхъэ телъ.

Шъори, илътэсыбэм къыкIоцI Советскэ Союзым, Урысые Федерацием, Адыгэ Республикэм икIалэхэмрэ ирайонхэмрэ ядзэ комиссариатхэм ащылэжыгъэхэм, тыгу къыддеIэу ишъуим-фэкIыкIэ тышъуфэгъушIо. Псауныгъэ пытэ ишъуиIэнэу, ишъуи-гъаишIэ кIыхъэ хъунэу, Адыгэ Республикэм, здытти Хэгъэгъу Урысые Федерацием апае Юфэу ешъухъыжыгъэр пстэуи гъэхъагъэхэр ащышIуиIэнэу ишъуфэтIо!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХАКЛУШЫНЭ Аслъан Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэ игуадзэу IАЩЭ Мухъамэд

Тхаклушынэ Аслъан зэзэгъыныгъэм кIэтхагъ

Тиреспубликэ экономикэ зэдэлэжыныгъэ Австрием икомпаниеу «Штрабаг» зыфиIорэм дырилънымкIэ амалэу ишIэхэм Адыгеим и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъанрэ зигугъу къэт-ишIыгъэ компанием ипредставительствэу Урысыемрэ IэкIыб къэралыгъо блогъэхэмрэ ащылэм ипащэ игуадзэу Махмат Сапармуратовымрэ тыгуасэ атегу-ишIагъэх. Джасц фэдэу мы зэ-лукIэгъум хэлэжыгъэ финанс-технологическэ, инвестиционнэ-промышленнэ компаниеу «Кубаньинвестпро» зыфиIорэм ипрезидентхэу Владимир Богуновыр.

Шъугу къэтэгъэжыгъэ: компаниеу «Штрабаг» зыфиIорэр IэкIыб псэолъэшI компание пэрытхэу Урысыем ищызэхъагъэхэм зэу ащыщ, ащ илътэс 20-м ехъугъ тыхэгъэу Юф зышIышIэрэр. Адыгеим ипащэхэмрэ компаниемрэ лъэныкъо зэфэшъ-хъафхэмкIэ зэдэлэжыныгъэ зэрэздырIащтым ехъылIэгъэ зэ-зэгъыныгъэ зэдашIыгъ. ГушIыIэм пае, тиреспубликэ завод зауэ — лыр, хэтэрыкIхэр, хэкIхэр пере-

работкэ зычашIыщтхэр, былым пIашъэхэр зычашIыгъыщтхэ компексрэ фэбанIэрэ шагъэпсынхэу рахъухъэ. Компанием иIэшхъэ-тетхэр псэолъэ 11 Адыгеим ша-гъэпсынэу хъазырых.

— Гухэлъ шъыхалэу тилэр — республикэм исхэм ящылэкIэ-псэукIэ зыкIыIэтынэм, Юфхэр зыпкэ нахъ игъэуцогъэнхэм атегъэпсыхъэгъэ экономикэ зэхэт-цэныр ары. Компаниеу «Штрабаг» зыфиIорэм гъусэныгъэу дытиIэм зедгъэушъомбгъузэ, тэ ишъэрылтхэу зыфэтшIыжыгъэрэр ЮфшIэлIэ чIыпIаIэхэр зэхъэ-гъэнхэр ыкIи республикэ бюджет-тым хэбзIахъхэр нахъыбэу игъэ-хъэгъэнхэр ары, — къылуагъ Тхаклушынэ Аслъан.

Адыгеим и Лышхъэ джасц фэдэу зэрэхигъэуныфкIыгъэмкIэ, ащкIэ регионым амал пстэури IэкIэлъ. Инвесторхэм яЮфшIэн зэрэхъашIыцтым къытегушIэгъэ, республикэм ипащэхэр ахэм зэрэфэлэкIэу зэраделъштхэмкIэ Тхаклушынэ Аслъан къыгъэгъуагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ипресс-къулыкIу

Къуаджэм инахъыжъхэм аIукаIагъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан Красногвардейскэ районым ит къуаджэу Джамбэчые щыпсэурэ нахъыжъхэу Хъунэго Ахь-мэдрэ ШхончыбэшIэ Бай-зэтрэ зэлукIэгъу адыри-Iагъ. Республикэм ит псэ-уплэхэм социальнэ хэхъо-ныгъэхэр ашIынхэм фэшI шIэгъэн фаехэм, гумэ-кIыгъоу, щыкIагъэу ялэ-хэр зэхэфыгъэнхэм, Iэ-пылэгъу зэрафэхъун альэ-кIыщт лъэныкъохэр гъэ-нэфэгъэнхэм апае АР-м и Лышхъэу мыщ фэдэ Iофтхъабзэхэр, хабзэ зэ-рэхъугъэу, зэхэхэх.

Джамбэчыехэр непэ зыгъэ-гумэкIыхэрэм, анахъэу уналэ зытебдзэн фэе лъэныкъохэм Тхаклушынэ Аслъан апэдэдэ акIэупчIагъ. Чылэм шашIынэу рагъэжыгъэ гурыт еджапIэмрэ мэщытымрэ яЮфыгъохэм ана-хъэу къащыуцугъ. Мы зигугъу къэтшIыгъэ псэолъыIум ягъэп-сын илътэс пчъагъэ хуэгъэу къо-джэдэхэр юж зэритхэр респуб-ликэм ипащэ къыдигъыгъэзэ, ахэр ухыжыгъэнхэм фэшI амалэу щылэмкIэ Iэпылэгъу зэрафэ-хъушIтхэр, республикэм игъэц-кIэкIо органхэм ащкIэ къатефэ-рэр зэкIэри зэрашIэцтыр на-хъыжъхэм къарилуагъ.

ЗэлукIэгъур зыщыкIуагъэр джамбэчыехэм лъытэныгъэшхо зыфашIыр Хъунэго Ахьмэд иун ары. Мы лыр Адыгеим дэгъоу зэрэцашIэрэр, Хъунэго лIакъом

Сурэтыр А. Гусевым тырыхыгъ.

къыхэкIыгъэхэм лъэпкъым фашIа-гъэр зэрэмымакIэр республикэм ипащэ къылуагъ. Республикэм итын анахъ лъапIэу медалэу «Ады-геим и Щытхъуэхэ» зыфиIорэр Ахьмэд бэмышIэу къыфагъэшъо-шагъ. Ичылэ гупсэ хэхъоныгъэ-хэр ышIынхэм чанэу фэлэжыгъ, пенсием зэкIо нэуж обществен-нэ IофшIэным зыфигъэзагъ, мы лъэныкъомкIи щытхъур къылэ-жыгъ. Къуаджэм гъэстыныпхъэ шъуантIэр къылэкIэхъаным фэшI зэшIуиыхъэр макIэп.

Тхаклушынэ Аслъан къызэ-рэхигъэщыгъэмкIэ, Ахьмэд ышэу АлэджыкIуи зэлъашIэрэ цIыфэу щытыгъ. Илътэс пчъагъэм къы-кIоцI колхозу Лениным ыцIэ зы-хъырым итхъамэтэгъ, щытхъу хэлэу ишъэрылтхэр зэригъэ-цэкIагъэхэм фэшI къэралыгъо наградэхэр, щытхъуцIэхэр къы-

фагъэшъошагъэх. Псауу къытхэ-тыгъэмэ, ыныбжы илътэси 100 хъуштыгъ. Ащ щылэныгъэ гъо-гоу къыкIугъэр хэткIи щысэте-хыпIэу щытын зэрэфаер респуб-ликэм ипащэ къылуагъ, ишIэжы-ыгъэлэпIагъ.

Джасц фэдэу Ахьмэд ыпхъоу, АР-м искусствэхэмкIэ изаслу-женнэ ЮфышIэшхоу Хъунэго Саидэ ыпхыгъэ философскэ прит-чэу «Зиусхъаныр орэпсэу!» зыфиIорэм ипремьерэ АР-м и Лышхъэу рагъэблэгъагъ.

Адыгеим ищылэкIэ-псэукIэ нахъышIу шIыгъэным, хэхъо-ныгъэхэр ышIынхэм зилахъышIу хэзышIыхъэрэ нахъыжъхэм зэ-рафэрэзэр Тхаклушынэ Аслъан кIэухым къышIуагъ.

ТХАКЛУШЫНЭ Адам.

Мэхъанэшхо иIэу ылытагъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан дунэе автопробегэу «Теклоныгъэм игъогухэмкIэ» зыфиIорэм хэлэ-жъэхэрэм тыгуасэ аIукаIагъ. Теклоныгъэм и Мафэу къэблагъэрэм ипэгъокIэу мы проектхэр Урысыем, Украинэм, Белорус-сием иныбжыкIэхэм зэхашэнэу рахъухъагъ. Къэралыгъуищым арыт къэлэ лIыхъужъхэм, заор зынэсыгъэ псэуплэхэм ащыщхэм Iофтхъабзэм хэлэжъэхэрэр адэ-хъэх, зэлукIэгъур ащырагъэ-кIокIых. Тыгуасэ ахэр Мые-къуапэ къэсыгъэх, республикэм ипащэ зылуагъэкIагъ.

Цыфхэм агъэлъэпIэрэ ыкIи къэралыгъохэр, лъэпкъхэр, об-ществэр зэзыпхыр мэфэкIэу жьоныгъуакIэм и 9-р зэрэщытыр

Тхаклушынэ Аслъан пэублэм къышIуагъ. КъыткIэхъухъэрэ лIэужхэр патриотэу плугъэнхэм, тикъэралыгъохэм къаIугъэ та-рихъ гъогур ашIэным пае мыщ фэдэ Iофтхъабзэхэм язэхэцн мэхъанэшхо иIэу ылытагъ.

— СССР-м илътэхъан цыфхэм зэпхыныгъэу, зэгурыланыгъэу, ныбджэгъуныгъэу азыфагу илътыгъэм, лъэпкъ зэхэд зэрэ-щымыIагъэм яшIуагъэкIэ текло-ныгъэр къыдэтхыгъ, — къылуагъ АР-м и Лышхъэу. — Ащ фэдэ зэфыщытыкIэхэм къафэгъэзэ-жыгъэмэ дэгъугъэ, ащкIэ шъо, ныбжыкIэхэм, Юфышхо шъо-шIэ. Проектхэр ыпэкIэ зэрэлъы-кIотэщтым, ащ шIуагъэ къызэ-рихъыщтым сицыхъэ телъ. Тхашъуегъэпсэу непэ тиреспуб-

ликэ шъукызырэблэгъагъэмкIэ.

ШIэжыр щымыIэу тикъэра-лыгъохэм хэхъоныгъэхэр ашIын-хэ зэрамылэкIыщтыр, мы авто-пробегым ащ фэдэ мэхъанэ зэриIэр ныбжыкIэхэм къаIуагъ. Хэгъэгъу ззоишхом хэлэжыгъэ ветеранхэу непэ къытхэтхэм лIыхъужыныгъэу зэрахъагъэр къыткIэхъухъэрэ лIэужхэмкIэ щысэтехыпIэу щытыныр, ахэр патриотэу плугъэнхэр — джары зэхэщакIохэм ишъэрылтхъы-Iэу зыфагъэуцужыгъэр.

Автопробегым хэлэжъэрэ къа-лэхэм ятхыIэрэ Теклоныгъэм ибы-ракIэр (квадратнэ метрэ 200 мэхъу) АР-м и Лышхъэу адэтхагъ ыкIи акIэтхагъ. Iофтхъабзэм хэлэ-жъэхэрэм «Гъогумаф!» арилуагъ. (Тикорр.).

Административнэ унакIэ къафызэIуахыгъ

Урысые Федерацием и Апшээрэ Суд исудебнэ департамент и ГъэорышлэпIу Адыгэ Республикэм щыIэм ыкIи суд сообществэм иорганхэм апае ашIыгъэ административнэ унакIэм икызыIуахын фэгъэхыгъэ торжественнэ зэхыхъэ тыгъуасэ Мыекъуапэ шыкIуагъ. ГушIогъо Iофтхьабзэм хэлэжъагъэх АР-м и Лышъхъэу ТхьакIушынэ Аслъан, УФ-м и Апшээрэ Суд дэжъ щыIэ Судебнэ департаментым и Генеральнэ директор игуадзэу Юрий Органовыр, федеральнэ инспектор шъхьалэу Лылуужу Адам, АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Iашэ Мухамэд, республикэм иправэу хуымэкIо органхэм япашэхэр, нэмыкIхэри.

ТхьакIушынэ Аслъан зэхыхъэм пэублэ псалъэ къыщышIыгъэ, ауужырэ шапхъэхэм адистэу зэтырагъэпсыхъэгъэ

административнэ унэм IофщызышIэшт пстэуми ямэфэкIыкIэ игуапэу къафэгушIуагъ. Ащ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, АР-м иминистрэхэм я Кабинетрэ Мыекъопэ къэлэ администратицемерэ ашIыгъэ унашъом диштэу мы псэуалъэр зыщэгъэуцушт чIыгур ГъэорышлэпIэм ратыгъ, федеральнэ гупчэм къытIупщыгъэ ахъщэм ишIуагъэкIэ илгъэсым къыкIоцI ар ашIын алгъэкIыгъ.

— Адыгеим щыпсэурэ цыфхэм яфитыныгъэхэр ухуымэгъэхэм, республикэм хъыонныгъэхэр ышIынхэм апае судебнэ органхэм зэшIуахырэр макIэп, ашкIэ ахэм инэу тафэраз. Амалэу щыIэмкIэ Iэпылгъу тыкышIуфэхъуэ тIышIцт, Iоф зэдэтишIэшт, республикэм шIуагъэ къыфэтхъышт, — къыIуагъ АР-м и Лышъхъэ.

УнакIэу къызэIуахыгъэр щэу зэтет, ыкIоцIкIэ квадратнэ метрэ мини 2-м ехъу илгъ. Федеральнэ программэу «Урысы-

ем исудебнэ системэ хъыонныгъэхэр егъэшIыгъэнхэр» зыфилорэм къыдхэлъытагъэу ар ашIыгъ. Проектым къызэригъэнафэу, апэрэ ыкIи ятIонэрэ къагъэхэм Судебнэ департаментым и ГъэорышлэпIэ иIофышIэхэр, ящэнэрэ къатым суд сообществэм иорганхэр ачIэсшIыгъ.

Торжественнэ зэхыхъэм къыщыгушIагъэх ыкIи къэзэрэу гъоигъэхэм къафэгушIуагъэх АР-м и Апшээрэ Суд и Тхьаматэу Трэхъо Аслъан, Мыекъопэ къэлэ администратицеим ипашэу Михаил Черниченко, нэмыкIхэри. ГушIэ дэхабэ апагъохыгъ унэм ишIын Iоф дэзышIэгъэ ООО-у «Марк-Сервис» зыфилорэм ипсэолгъэшIхэм.

ТхьакIушынэ Аслъан, Юрий Органовым, Трэхъо Аслъан нэужым лентэ пIтыжыыр зэпаупкIи, унакIэр къызэIуахыгъ, ыкIоцIкIэ зэрэзетегъэпсыхъагъэри зэрагъэлъэгъугъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ТхьамыкIагъо къэмыхъужьыным пае

ГъэрекIо щыIэгъэ псыкъиуным гумэкIыгъоу къызыдихыгъэхэр дэгъэзыжыгъэхэ зэрэхъугъэр ыкIи а тхьамыкIагъом къыхэкIэу зиунэ къызэхъуагъэхэм псэупIэ сертификатхэр зэраратыгъэхэр, нэмыкI гумэкIыгъоу къоджэдэхэм ялэхэм защигъэгъуазэ шIоигъоу Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат ХьатыгъужьыкIое къоджэ псэупIэм джырэблагъэ кIогъагъэ. Ащ игъусагъэх вице-премьерэу Алексей Петрусенкер, Адыгэ Республикэм псэолгъэшынымкIэ, транспортмкIэ, унэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хъызмэтхэмкIэ иминистрэ игуадзэу ХьаткIо Рэмзан.

БлэкIыгъэ илгъэсым щыIэгъэ псыкъиуным анахъэу зэрар зэрихыгъэ псэупIэхэм ащыщых Пшычээрэ Къэбыхъаблэрэ. Социальнэ мэхъанэ зилэ объектхэу мы къуаджэхэм адэтхэм ащыщхэу псыр зыкIэхъэгъэ гурыт еджапIэмрэ культурэм и Унэрэ апэу КъумпIыл Мурат яклалгъ. Шэуджэн район администратицеим ипашэ игуадзэу МэрэтыкIо Аслъанрэ ХьатыгъужьыкIое къоджэ псэупIэм ипашэу Къэрэбэт КъэпIанрэ гъэцкIэжыын IофшIэнхэр зэрэкIохэрэм, гумэкIыгъоу щыIэхэм Премьер-министрэр ашагъэгъозагъ. Джащ фэдэу гурыт еджапIэм ишагу дэт спорт еджапIэу спонсорэу ХьакIэмыз Аскэр имылыкIуагъ агъэцкIэжыырэм IофшIэнхэр зэрэщыкIохэрэри М. КъумпIылым зэригъэлъэгъугъ. Псым лгъэшэу иягъэ зэригъэкIыгъэхэм ащыщ культурэм и Унэу Къэбыхъаблэ дэтыр. Бжыхъэм къыщегъэжъагъэу ащ гъэцкIэжыын IофшIэнхэр щэкIох. Унэм электричество кIэщэлIэгъэнымкIэ Iэпылгъу афэхъуэу Премьер-министрэм къоджэдэхэр ыгъэгугъагъэх.

Нэужым псыхъоу Фарзэ инэпкхэм ягъэпытэн епхыгъэ IофшIэнэу а чыпIэм щызэшIуахыхэрэр КъумпIыл Мурат зэригъэлъэгъугъ.

— Псыкъиуным зэрарэу къызыдихыгъэхэр зэрэдэгъэзыжыщытым тыпыл. Псым ыпкIэу тапкIэ ащ фэдэ тхьамыкIагъохэр къэмыхъужьынкхэм фэшI, техническэ сооружеениехэр, дамбэхэр зэрагъэтэрэзыжырэ шIыкIэм теплгыгъ. ЗэкIэмкIи а IофшIэнхэм сомэ миллион 350-рэ апIудгъэхъагъ. Джытэ тызыпылтыр а ахъщэр зэрищыкIагъэм фэдэу гъэфедэгъэныр ары, — къыIуагъ Премьер-министрэм.

Социальнэ мэхъанэ зилэ объектхэу къоджэ псэупIэм дэтхэр къызепплхыгъэх нэуж ХьатыгъужьыкIуае щыпсэурэ цыфхэм КъумпIыл Мурат зэлукIэгъу адырилагъ. Ащ зэкIэмкIи нэгырэ 30 фэдиз къекIолIэгъагъ. ГумэкIыгъоу зэфэшъхъафхэр ялэху къоджэдэхэм Премьерым зыкыфагъэзагъ. Ахэм зэу ащыщ

зашъохэрэ псыр Пшычэу щыпсэухэрэм икIоу зэралкIэмыхъэрэр. Къоджэдэхэм къызэралуагъэмкIэ, еджапIэм епхыгъэу зы башнэ закIоу къоджэ псэупIэм дэт. Ау ащ фэдиз кIуачIэ зэримыIэм къыхэкIэу псыр мэкIэ дэдэу Пшычэу къынэсы. ПсырыкIолIэ сетеу чылэм иIэр жъы дэдэ зэрэхъугъэм къыхэкIэу бгъэфедэжынкхэу щытэп. Арышъ, джыри зы башнэ кIэу гъуэцугъэн фаеу къоджэдэхэр къыкIэлъэгъугъэх. Сомэ миллион 28-рэ зытефэнэу къалыгъэрэ псэуалгъэм ипроект районым ипашэхэм агъэпсымэ, Правительствэр ашкIэ къадэлэнэу Премьер-министрэм къоджэдэхэр ыгъэгугъагъэх.

Джащ фэдэу фельдшер-акушер пунктэу псэупIэм дэтым гъэстыныпхъэ шхъуантIэр зэремышIэлагъэр, гъогухэр икIоу къызэрамыгъэнэфыхэрэр, кIэлэцIыкIу IыгыпIэм сабийхэр зыщыджэгъунхэ площадкэ тэрэз зэримыIэр, нэмыкI гумэкIыгъохэри зэлукIэгъум къыщалэгъыгъэх. А зэкIэми ишъыпкIэу КъумпIыл Мурат ыналэ атыри-дзагъ ыкIи мы охътэ благъэхэм ахэр зэшIохыгъэхэ зэрэхъуштыр къарылауагъ.

ЗэлукIэгъум къекIолIэгъэу къоджэдэхэр анахъэу зыгъэгумэкIыштыгъэхэр псыкъиуным Iофыгъоу къызыдихыгъэхэр арых. Ахъщэр зэрагоштыгъэ шIыкIэм ымыгъэразэхэу Премьер-министрэм ахэр къетхъаусыхылауагъэх. Къоджэдэхэм зэралыгъэрэмкIэ, зытемыфэхэрэ унагъохэм ахъщэ Iэпылгъур аратыгъэу, ау зиунэ псыр итыгъэхэм Iэпылгъур алэкIэмыхъагъэу ары. Ауштэу зыкIэхъугъэмкIэ район пашэхэм КъумпIыл Мурат яупчIыгъ. Ахэм джэуап къызэраратыгъэмкIэ, комиссие гъэнэфагъэ щыIэу унагъо пэпчъ къакулхъэхэзэ, анахъэу псым иягъэ зэригъэкIыгъэхэр атхыгъэх. Арэу щытми, мы Iофым зэхэмыфыгъабэ къыхэкIыгъ. Ахъщэ Iэпылгъур яфэшъуашэу аратыгъэмэ е гъэпIагъэхэр хашIыхъагъэхэмэ охътэ благъэм къыкIоцI зэхафынэу КъумпIыл Мурат къафигъэпытагъ.

КИАРЭ Фатим.

Цыфхэм ащымыгъупшэшт лыхъужьыныгъ

Советскэ цыфхэм Хэгъэгу зэошхом текIоныгъэр къызыщыдахыгъэр илгъэс 67-рэ зэрэхъурэм ипэгъокIэу республикэм патриотическэ Iофтхьабзэхэр щызэхашх. Хэгъэгу зэошхом щыфэхыгъэ тидзэкIолIхэм ясаугъэтэу Мыекъуапэ идэкIыгъо дэжъ щытым тыгъуасэ цыфыбэ щызэрэугъоигъ. Ахэм ахэтыгъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэр, ветеран организациехэм ялыкIохэр, ведомствэ ыкIи гъэорышлэпIэ зэфэшъхъафхэм япашэхэр. ТекIоныгъэм имэфэкI фэгъэхыгъэ автопробегэу «Дорогами победы» зыфилорэм хэлэжъэхэрри Iофтхьабзэм къекIоллагъэх.

МэфэкI зэхыхъэр зэришагъ Адыгэ Республикэм лгъэпкIэ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилгъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыны-

гъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет ипашэу Шъхьэлэхъо Аскэр. Тикъэралыгъо шъхъафит зышIыжыгъэхэм лыхъужьыныгъэу зэрэхъагъэр цыфхэм зэрашымыгъупшэщтыр, заом щыфэхыгъэхэр егъэшIэрэ шIэжъэу тыгу зэрилышIцхэр къыхагъэщыгъэ, къэзэрэугъоигъэхэр зы такыкIэрэ афэшпыгъуагъэх. Нэужым саугъэтым къэгъагъэхэр кIэралъхъагъэх.

Тикъэралыгъо къэухъумэгъэным пае зипсауныгъэрэ зыкIуачIэрэ хэзылгъэгъэ тидзэкIолIхэм рэзэныгъэ гушыбаIэ мы мафэм афалуагъ.

ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илгъэсыбэ хъугъэу еIолIэнчъэу суд органхэм зэрашылажъэрэм, цыфхэм яфитыныгъэхэр яшъхъафитыныгъэрэ якъэгъэгъунэн илахышIу зэрэхышIыхъэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «Закон. Пшъэрылт. Цыфыгъ» зыфилорэр къыфагъэшъошагъ **БоджэкIо Назырбий Къасимэ ыкIом**, Адыгэ Республикэм и Мыекъопэ къэлэ суд итхьаматэ игуадзэ.

Министрэм щысэ къыгъэлъэгъуагъ

Мэлылфэгъум и 7-м Мыекъуапэ шыкIуагъ акциеу «IофшIапIэм — лгъэсэу!» зыфилорэр. Ар псауныгъэм и Дунэе мафэ епхыгъэу зэхашэгъэ Iофтхьабзэхэм ащыщыгъ. Ащ икIэщэкIуагъэхэм ахэтыгъ Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министрствэ. А мафэм IофшIапIэм лгъэсэу къэкIуагъ, щысэ къыгъэлъэгъуагъ а министрствэм пашэ фашIыгъэ МэрэтыкIо Русетм.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

Байныгъэ

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Дунэе организацием 1948-рэ илээсым ыштэгъэ Уставым къызэрэщыгъэнэфагъэу, мэлылфэгъум и 7-р псауныгъэм и Дунэе мафэу хагъэунэфыкIы. Ащ фэдэ мэфэ хэушъхьафыкIыгъэ гъэнэфэгъэным лъапсэу илэр нэбгырэ пэпчэ ипсауныгъэ къэухъумэгъэным имэхьанэ къэлэтыгъэныр ыкIи цыфым ышъхьэкIи а IофыгъомкIэ ышIэн ылгъэ-кIыщтыр зэрэбэм ыналэ тырегъэдзэгъэныр ары.

пстэуми анахь шъхьаI

Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоныгъэмкIэ и Министерствэ 2009-рэ илээсым ишышъхьаIу мазэ унашъо зэрешыгъэм тетэу, къэралыгъом ичIыпIэ зэфэшъхьафхэм «Псауныгъэм и Гупчэ» аIуи зэджэгъэхэ медицинэ учреждениехэр къащызэIуахыхэу аублагъ. Унашъом къышкынгъэгъэхьыштыгъэ цыфхэм шъон пытэхэмрэ тутынымрэ нахь макIэ агъэфедэнхэм а гупчэхэм Iоф дашIэн зэрэфаер. Ащ къыпкырыкIыхэзэ ыкIи лэпкъ проектэу «Псауныгъэ» зыфиIорэм ипрограммэ агъэцакIээ, 2010-рэ илээсым Адыгэ Республикэм шызэхашагъэх зыныбжэ икIугъэхэм ыкIи кIэлэцIыкIухэм апае (шъхьафэу) псауныгъэм и Гупчэхэр.

Пшъэрэлы шъхьаIэу мы учреждениехэм ялэр нэбгырэ пэпчэ ипсауныгъэ лъыплъэным, ар къыухъумэным фэшэгъэныр, тутыным, шъон пытэхэм апыщагъэ хъурэр нахь макIэ шыгъэным дэлэжъгъэныр, «группа риска» зыфаIохэрэм афэдэхэм психологическэ тестирование ягъэкIугъэныр, ахэм алъыплъэгъэныр, нэмыкIхэри. Пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкIэ, 2010-рэ илээсым ыкIэхэм аджэ Урысыем мыхэм афэдэ гупчэ 502-рэ — зыныбжэ икIугъэхэм апае ыкIи 193-рэ кIэлэцIыкIухэм апае къышкызыIуахыгъ. **Зы мафэм къыкIоцI Урысыем шыпсэурэ нэбгырэ миллион-рэ мин 300-рэ гу-лгъынтфэ узхэм арэлIыкIы.** Ары профилактическэ Iофтхьабзэхэм

мэхьанэшхо араты зыкIэхьугъэр.

Псауныгъэм и Гупчэу МыекIуапэ дэтым (зыныбжэ икIугъэхэм апае зэхашагъэм) **икIыгъэ илээсым нэбгырэ 3323-рэ къеоллагъ**, ахэм зэкIэми ыпкIэ хэмылгъэу япсауныгъэ изытет аулгъэкIун алъэкIыгъэ специалистхэм (кардиологир, терапевтыр, психологыр, нэмыкIхэри). **Мы илээсым пыкIыгъэ мэзи 3-м къыкIоцI медицинэ учреждением нэбгырэ 600-м ехъу къэкIуагъ.**

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Дунэе организацием къызэрэтырэмкIэ, цыфым ипсауныгъэ изытет зэлытыгъэр — **процент 20-у** янэ-ятэхэм уз горэ ялгъэ-ямылагъэр («наследственно-биологический фактор» зыфаIорэр), **проценти 10-у** —

псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ системэм изытет ыкIи **процент 70-у** — ежэ цыфым ищIэIкIэ-псэукIэ зыфэдэр ары. Арышъ, псауныгъэм и Гупчэ еджапIэ фэдэуи мэхъу, сыда пIомэ кIэлэ-цыкIум тапэкIэ ипсауныгъэ пытэнымкIэ, илээсыбэрэ Iоф ышIэн, иунагъо ылыгъыжынын ылгъэкIэу шыIэнымкIэ анахь ыналэ зытыригъэтын фаем тIэ-кIу-тIэкIоу фашъ, гурагъало.

КIэлэцIыкIухэм апае псауныгъэм и Гупчэу зэхашагъэр Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэным хэт, ар 2010-рэ илээсым тыгъэгъазэм и 9-м къызыIуахыгъ. ТызэрэщыгуагъэмкIэ, мы сымэджэным епхыгъэу Iоф зышIэрэ кIэлэцIыкIу диагностическэ Гупчэм испециалисти 5-мэ Ростов дэт къэралыгъо меди-

цинскэ университетым ыкIи Кубанскэ медакадемием курсхэр ащакIугъэх псауныгъэм и Гупчэ Iоф шашIэным фэшI.

ШыпкыкIэр пIощтмэ, мыхэм афэдэ медицинэ учреждениехэм яIофшIэн джыри кIыныгъуабэмэ япхыгъ, ау яспециалистхэр мэгугъэх зэкIэ тIэкIу-тIэкIоу зэшIохыгъэ хъунэу, сыда пIомэ регион пэпчэ ахэр къащызэIуахыгъэх, арышъ, IофшIэIкIэ амалэу ялэхэмкIи зэдэгощэщтых, зэдэлэпылэщтых.

Псауныгъэ пытэ шъуиIэнэу, ащ шъушымыкIэу илээсыбэ жьугъэшIэнэу тышъуфэлъаIо.

ЖАКIЭМЫКIО Аминэт.
Сурэтхэр псауныгъэм и Гупчэу зыныбжэ икIугъэхэм апае зэхашагъэм Iашъынэ Аслъан къышкытырихыгъэх.

ШЭУДЖЭН РАЙОН КЪЭБАРХЭР

Якъуае дышъэ медаль къафихыгъ

Я XIX-рэ Дунэе выставкэу «Продэкто-2012» зыфиIоу Москва мээзе мазэм шылагъэм ЗАО-у «Щэ заводэу «Шовгеновский» зыфиIоу А.М. МэрэтыкIор зигенеральнэ директорым адыгэ къуаеу ыкIи брынзэу къышашыгъэхэу рахьылIагъэхэм ядэгъугъэ фэшI дышъэ медальхэр къафагъэшъошагъэх. Джаш фэдэу предприятием апэрэ степень зыIэ дипломыр ыкIи дышъэ медаль «За качество» зыфиIорэр къыратыгъэх.

Ащ ыпалокIи смотр-конкурсэу «Шэм хэшIыкIыгъэ гъомылапхъэхэр» зыфиIоу къалэу Адлер шызэхашагъэхэм щэ заводым ришэлIагъэ къуаехэм дышъэ медаль къащыфагъэшъошагъэх.

Заводым ипашэ игуадзэу, щэ промышленностым иветеранэу ХъорэлI Хьамедэ къызэриIуагъэмкIэ, предприятием щэм хэшIыкIыгъэу къыдыгъэкIыхэрэм Москва, Санкт-Петербург, Урал, Урысыем игупчэ чIыплэхэм осэ дэгъу къащафашыгъ. Заводым щэм хэшIыкIыгъэ гъомылапхъэ зэфэшъхьаф 20-м ехъу къыдегъэкIы, ахэр щэу зыхишIыкIыхэрэр къуаджэхэм адгэс унагъохэм, Адыгейм ыкIи Кубань ярайонхэм къащашфэу.

Заводыр илгъэс къэс нахь зэте-

гъэпсыхьагъэ мэхъу. ОборудованякIэу ащ чIагъэуцуагъэм продукцияр нахь дэгъоу къыдегъэкIыгъэным иамалхэр къетых. Къуаер зышагъэгъопчэрэ цехэу камерих хъурэм чэш-zymaфэм къыкIоцI щэфаIохэм лгъэшэу агу рихьырэ къоэ гъопцэгъэ тонн 15 фэдиз къышагъэхъазыры.

Миллиони 160-рэ халъхьагъ

Район администрацием федеральнэ гупчэм ыкIи республикэм Iэпылэгъоу къыратырэр ыгъэ-федээ, инвестицием ылгъэныкIо-кIэ Iофхэр нахьышIоу зэхещэх. Район администрацием ипашэ экономикэмкIэ игуадзэу Аульэ Азэмат зэрилыгъэрэмкIэ, районным иэкономикэ хэхьоныгъэ егъэшIыгъэным ыкIи социальнэ Iофыгъохэр нахьышIоу зэшIохыгъэнхэм 2011-рэ илээсым къыкIоцI сомэ миллиони 160-м ехъу апэIуагъэхьагъ. Ащ шыщэу миллиони 5,1-р район бюджетым, миллион 22,4-р республикэ бюджетым, миллион 27,5-р федеральнэ бюджетым къарыкIыгъ. Ащ инахьыбэр районным ит къуаджэхэмрэ къутырхэмрэ газыр алэкIэгъэхьэгъэным, къуаджэхэу Хьакурынэхьаблэ, ХьатыгъужьыкIуае, Пшыжъхьаблэ псырыкIуапIэхэр ащыгъэцкIэжыгъэнхэм ыкIи кIэу ащышIыгъэнхэм апэIуагъэхьагъ.

ЗэкIэ бюджетхэм къарыкIыгъэм шыщIкIэ районным шыпсэурэ унэгъо ныбжыкIэхэм 2011-рэ илээсым унищ ыкIи тызыхэт илээсым уни 4 къафашэ-фыгъ. Ащ даклоу псыхьохэу Лабэрэ Фарзэрэ янэпкхэр гъэпытэгъэнхэм пэIуагъэхьагъэр макIэп. ГушыIэм пае, къуаджэу Пшыжъхьаблэ псыр къыкIэмы-оным фэшI игъунэгъоу шагъэ-псыгъэ дамбэр капиталнэу гъэ-цэкIэжыгъэным инвестиция ахьщэу сомэ миллион 15 фэдиз пэIуагъэхьагъ.

Федэхэм къахэхьо

Мы лгъэхьаным районным чIыгу жьокIупIэ гектар мин 35-м ехъу шагъэфедэ, ащ шыщэу цыфхэм яунэе чIыгухэр гектар мин 28-рэ фэдиз хьазыр мэхъух. Мэкъу-мэщымкIэ специалистхэм зэралыгъэрэмкIэ, чIыгур, зэкIэ Iоми хъунэу, районным мидзэу шагъэфедэ.

— Тызыхэт лгъэхьаным, — еIо район администрацием мылгъу зэфышытыкIэхэмкIэ икомитет итхьаматэу Ожэ Рэмэзанэ, — бэджэндэу чIыгу гектар мини 6,5-м ехъу ыкIи хъупIэ гектар 300 фэдиз илгъэси 10 — 15 ипалгъэу яттыгъ. Ахэм къаIа-кIоу район бюджетым бэджэндэу икIыгъэ илгъэсым сомэ миллиони 10,2-м ехъу къыхьагъ, ар ащ ыпэрэ илгъэсым къыхьэгъа-

гъэм елыгытыгъэмэ, сомэ миллионитIум ехъукIэ нахьыб.

Бжыхьасэхэм яшIушIэх

Районным мэкъу-мэщымкIэ игъэлорышIапIэ иагроном шъхьаIэу ГутIэ Мурат къызэриIорэмкIэ, чIыгулэжъхэм гъатхэм агъэфедэшт чIыгъэшIоу ящыкIэгъэ-щтыр зэкIэ къызIэIагъэхьагъ. Мыгъатхэ бжыхьэсэ гектар мин 16-м ехъумэ чIыгъэшIухэр ахатэкIон фэгъэмэ, а IофшIэныр зышагъэцкIэгъахэр гектар мин 12-м нахьыб. Охьтэ ошIоу къыхэкIыгъэхэр агъэфедэхэзэ бжыхьасэхэм минеральнэ чIыгъэшIухэр ягъэкIугъэнхэр анахь дэгъоу зышызэхэшагъэхэм ащы-щых ООО-хэу «Юг-Агробизнес», «Премиум», «Агрокомплексэу «Шовгеновский» зыфиIохэрэр.

Районным ицIыф гъэшIуагъэхэм къахэхьуагъ

Адыгэ Республикэм шызэлыа-шIэрэ тарихьлэжъэу, журналистэу, отставкам шыIэ полковникэу Сиджыхьэ Хьазрэтбый къызыхьугъэр илгъэс 80 зэрэхьугъэр бэмышIэу хагъэунэфыкIыгъ. Шэуджэн районным ащ къыфи-

шлагъэр макIэп. Къуаджэу Хьакурынэхьаблэ икIэлэцIыкIугъо шыкIуагъ, Мамхыгъэ гурыт еджапIэм чIэсызэ Суворовскэ дзэ училищым чIагъэхьагъ, илгъэс 35-м ехъурэ дзэ къулыкъум хэтэгъ. Районным къышкыхьугъэхэу Хэгъэгъу зэошхом илгъэхьан Советскэ Союзым и Лыхъужъ хьугъэхэ нэбгыритIоу амышIэщтыгъэхэр Хьазрэтбый къыгъотыжыгъэх. В.С. Лозовыр къутырэу Михайловым къышкыхьугъ ыкIи П.И. Чаловыр къуаджэу Хьакурынэхьаблэ шыпсэугъ. Сиджыхьыр кIэшаIо фэхъуи, В.С. Лозовым исаугъэт къуаджэу Хьакурынэхьаблэ шагъэуцугъ, Михайловскэ еджапIэу зычIэсыгъэм шIэжъ пхъэмбгъу раIулIыгъ. Джаш фэдэу П.И. Чаловым ишIэжъ пхъэмбгъуи Мамхыгъэ гурыт еджапIэу зышеджагъэр зычIэт унэм раIулIыгъ.

Сиджыхьэ Хьазрэтбый районным бэрэ къэкIо, дзэ-патриотическэ IофшIэным ишыпкыкIэу хэлэжъэ. РайоннымкIэ ащ гъэхьагъэу илэхэр къыдилыгъэхэи, народнэ депутатхэм ярайон Совет шытхьуцIэу «Шэуджэн районным ицIыф гъэшIуагъ» зыфиIорэр фигъэшъошагъ.

Джаш фэдэ шытхьуцIэ бэмышIэу афагъэшъошагъ Адыгэ радио иветеранэу Резникова Надеждэ Федор ыпхъум ыкIи IофшIэным иветеранэу Къэрэбэт Аслъан Мухьаджыр ыкъом.

ТХЪАЙШЪЭО Тасим.

Псыбэ зызэрихъокІышт

Къуаджэу Псыбэ щыкІогъэ цыф зэхыхэм мыщ Іофыгуа-бэ щызэшІахын фаеу зэрэщы-зэрихъыллэгъэр кыгъэлъэ-гуагъ. Къоджэ зэлукІэр зэхаш-цэным кІэщакІо фэхъугъэх хылушъо адыгэхэм яобшест-веннэ парламент ипашцэу КІа-кІыхъу Мэджыдэ, Тіопсэ рай-оным идепутатхэм я Совет итхъаматэу Хъушт Мэджыдэ, район администрацием куль-турэмкІэ и Гъэлорышлалэ ипа-щэу Ацумыжъ Анатолий, Но-вомихайловскэ къэлэ псэупІэм идепутатэу Шхъэлэхъо Рус-там.

Псыбэ нэбгырэ 400 фэдиз щэпсэу. Новомихайловскэ ар зэрэпчыжъэр километри 10. Тіопсэ районым а зы псэупІэр ары асфальт гъогу земы-кІуалІэу итыжыр. Гъогум бэ епхыгъэр, ау ащ нахъ Іофыжъ къоджэ зэлукІэм зыщытегу-щылэнхэу хъугъэр.

Электрэнергийер зэрыкІорэ высоковольтнэ линием игъэ-псын фэгъэхьыгъэ проектым инэу изэрар кызырэкІоштым чылэдэхсхэр егъэгумэкІых. Ахэм кызырэлугъэмкІэ, ащ фэдэ линием цыфхэм япсау-

ныгъи, чыплэ экологиери зэ-щигъэкъонхэ ылъэкІышт. Чы-лэ Хасэм хэтхэр, депутатхэр ыкІи шапсыгъэ Адыгэ Ха-сэр мы Іофым яшгыпкыгъэу пылгыгъэх. Проектыр зэбла-рагъэхъун алъэкІыгъ — джы линиер псэупІэм кІоцІыры-мыкІэу, ащ ыгъунэкІэ рекІо-кІынэу зэзэгъыгъэх. Ау псэо-лъэшІынхэр зырагъажэхэкІэ, ЛЭП-хэм апкъ кыкІэу чыгур етІысэхын ылъэкІышт, джащ фэдэу къоджэдэхсхэр зэшъорэ псынэкІэчыпсыхэр ыгъэкІо-дыштых.

— Краснодар краим иад-министрацие, Тіопсэ районым ыкІи Новомихайловскэ къэ-лэ псэупІэм япашцэхэм бэ-рэ писъмэхэр афэтхыгъэх, ЛЭП-хэр цыфхэмкІи тыкы-зыуцухъэрэ дунаимкІи зэрэ-щынагъохэр ахэм къащытІо-тагъэх. «Севкавэлектромон-тажым» иллыкІохэм тІо талы-кІагъ. ТызэхашІыкІыгъэу тэ-гугъэ, — еІо чылэ Хасэм ипа-щэу Ацумыжъ Хыисэ.

КІакІыхъу Мэджыдэрэ Хъушт Мэджыдэрэ къоджэдэхсхэр зы-гъэгумэкІыхэр Іофыгъохэр зэ-шІахыфэхэкІэ ІэпыІэгъу кы-

зэрафэхъуштхэр къаІуагъ.

ЗэлукІэм Псыбэ кыдэхъэрэ гъогум асфальт кызырэкІы-ралъхъаштыри кышцаІуагъ, ащ цыфхэр инэу ыгъэгъушІагъэх. Автомобиль гъогур зэрагъэ-псыштым фэгъэхьыгъэ уна-шъор Краснодар краим иадми-нистрацие ыштагъ, ар зэрашІы-рэм вице-губернаторэу Хъатыу

Джамболэт лъыплъэшт. Гъо-гум игъэпсын сомэ миллиони 150-рэ фэдиз пэлухъашт, ар кра-имрэ районымрэ ябюджетхэм кыахагъэкІышт.

НэмыкІ Іофыгъохэм зэлукІэм шатегушыІагъэх. Цыф-хэр чылэ кІоцІым шагъэцкІэ-жыгъэ гъогухэм щыкІагъэхэр зэралэхэм, газыр кызыдащцшт

уахътэр зэрэмыгъэнэфагъэм, сабыибэ зилэ унагъохэм чы-гухэр къаратыныр зэрагъэгу-жъорэм, нэмыкІхэм атегушы-Іагъэх.

— Псыбэ дэлъ Іофыгъохэм икыоу тэри тызэрапымылгы-гъэр кыдгугъэІо, — кыыхи-гъэщыгъ игушыІэ Адыгэ Ха-сэм итхъаматэу КІакІыхъу Мэ-джыдэ. — Чылэми ащ шыпсэ-ухэрэми тыналэ атетышт, та-пэкІэ япсэукІэ зэрэдгъэпсын-кІэштым тыпылгышты.

НЫБЭ Анзор.

АР-м И КЪЭРАЛЫГЪО ФИЛАРМОНИЕ ИЛӔС 40 ХЪУГЪЭ

«НыбжыыкІэхэр искусствэм кыыхэхъанхэу сыфай»

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармо-ние зызэхашагъэр илӕс 40 зэрэхъугъэр мы мазэм игъэкІотыгъэу хагъэунэфыкІышт. Ащ ипэгъокІэу филармонием игенеральнэ ди-ректорэу Хъот Заур зылудгъэкІагъ ыкІи орга-низацием гъогоу кыкІлугъэм, непэ ащ иІоф изытет ехыІагъэу гуцыІэгъу тшІыгъэ.

— Илӕс 50-кІэ узэкІэлэ-бэжымэ, апэрэу Краснодар край филармонием и Адыгэ къута-мэ зэхашагъэ. ИлӕситІу те-шІагъэу Адыгэ хэку концерт-эстраднэ бюро ащ шагъэлпсы-гъагъ, Шыу Щэбанэ директор фашІыгъагъ. ЕтІанэ, 1971-рэ илӕсым, крайисполкомым иунашъокІэ къашъом и Адыгэ ансамблэ зэхашагъ. 1972-рэ илӕсым ищылэ мазэ и 20-м Адыгэ концерт-эстраднэ бю-рор Адыгэ хэку филармоние ашІыжыгъагъ. Пашцэ агъэнэ-фэгъагъ Т. А. Хъагъундэкъор. Ащ ыуж пэшэ ІэнатІэм Іуты-гъэх М. А. Бысыджыр, В. Д. Шахановыр, И. С. Горелико-выр. Сэ 1980-рэ илӕсым мыщ сыкыэкІуагъ. ЕтІанэ илӕс 13 тешІагъэу нэмыкІ Іоф сызыфа-гъазэм, Адыгэ республикэ фи-лармонием ШыхъукІэ Андза-ур идиректорэу агъэнэфэгъагъ. Ащ ыуж филармонием ипэ-щагъэх Нэхэе Аслъан, Ацу-мыжъ Аслъан. 2007-рэ илӕ-сым мыщ кызгъэгъэгъыгъ. Зэ-кІэмкІи непэ филармонием нэ-бгырэ 300-м ехъумэ Іоф щашІэ.

Адыгэ хэку филармонием

тиІэ зэрэхъугъэм ишІогъэшхо хэлъ КПСС-м ихэку комитет иапэрэ секретарыгъэу Бэрэдж Нухъэ. Филармонием зычІэ-тышт унэр щыІагъэп. Ар урам-хэу Советскэмрэ Майкопскэм-рэ зыщызэолІэхэрэ чыплэм щыт унэм кышщызэлугахы-гъагъ. ТІоу зэтет унэ ІыгъэкІ цыкІоу ар щытыгъ, джы куль-турэмкІэ Министерствэм ибух-галтерие ащ чІэт. Штукатур-кэр къетэкъохыгъэу, ятІонэрэ этажым идэкІоупІэ бгъэфед-энкІэ щынагъоу а лъэхъаным щытыгъ, ащ сызагъа-кІом концертхэм язэхэшэнэп сызыпылгыгъэр, псын ыкІи ба-тарейхэм яищэн ары Іофэу сІагъэр.

Ренэу къэсэІо: филармонием иматериальнэ базэ хэхъоным-кІэ зІахышхо хэзылхъагъэ-мэ ащыщых Бэрэдж Нухъэ ычІыплэ ихъэгъэ Хъот Малыч, Кушъу Асыет ыкІи Пэнэшъу Руслъан.

Хъут Малыч интеллигент шыпкыагъ, культурэм хэхъо-ныгъэ ышІыным ыгъэгумэкІы-щытыгъ.

Кушъу Асе культурэм хэ-

шыкІышхо фыриІагъ, а лъэ-хъаным ар идеологиемкІэ пар-тием ихэку комитет исекрета-рыгъ. Пэшэ ІэнатІэр сІэ кы-хъанымкІэ ащ ишІогъэшхо кысэкІыгъ.

Пэнэшъу Руслъан сыррэ лъэныкыокІи цыф дах зыфа-Іорэм фэд. А лъэхъаным ар культурэм фэгъэгъэгъагъ. Кад-рэхэм якъэгъэхъазырынкІэ Іофэу ышІэрэр багъэ, ащкІэ ар непи щысэтехыплэ хъун ылъэ-кІышт.

— Филармонием къэра-лыгъо цыкІум фэд. Ащ творческэ коллектив пчъагъэмэ Іоф щашІэ. Ахэм яхыІагъэу къэ-пІагъэмэ дэгъугъэ.

— Шыпкыэ, филармонием зІоф зтеуцугъэу псэурэ къэ-ралыгъом фэд. Ащ коллекти-витф щэлажъэ. Ахэм директор-хэр, художественнэ пашцэхэр ялэх. Мыщ кІэлэцІыкІу филар-мониеми Іоф щешІэ. Коллектив пэпчэ кыыхэзгъэщымэ сшІо-игъу. Ахэр Къэралыгъо симфо-ническэ оркестрэр, урыс на-роднэ Іэмэ-псымэхэм я Къэ-ралыгъо оркестрэу «Русская удаль», нысхъапэхэм я Театрэу «Дышъэ къошын», эстраднэ

ансамблэу «Ошгъутен», Камер-нэ музыкальнэ салоныр ыкІи ащ хэт ансамблэу «Отрада» зыфІохэрэр арых. Ахэм анэ-мыкІэу зал ЦыкІум Іоф ешІэ.

КІэлэцІыкІу филармонием шхъафэу кыыхэзгъэщымэ сшІоигъу. Ащ фэдэу Урысыем 5 — 6 нахыбэ итэп. КІэлэ-цІыкІу психологием щыгуа-зэм ешІэ сабыйхэр ялэгъухэм нахъ зэрашыукІыгъэхэрэр, ахэм апашхъэ зэкІэ ашІэрэр дэгъоу кышцагъэлъагъо, кышщыралы-кІы зэрашІоигъор.

ІэпІэсэныгъэ зыхэлъ кІэлэ-цІыкІухэр, нэмыкІ чыплэхэм ащыпсэурэ кІэлэцІыкІу коллек-тивхэр, искусствэм иеджаплэу мы къалэм дэтхэм ачІэхсхэр къетэгъэблагъэх.

— Непэрэ уахътэм фи-лармонием зычІэт унэм фэдэр ІыгыгъошІоп-щтын.

— Ары, унэр ямышІыкІэу, зыфэдэ щымыІэу гъэпсыгъэ. Ащ фэдэ унэ лІэшІэгъуищыми амышІэу мэхъу. Макъэр дэгъоу щэлэу, зыфэлэжъэрэ искусствэм тегъэпсыхыагъэу щыт. Мы унэшхом кызыгъэфэбэрэ зы батареэ чІэплэгъоштэп, чІэ-тэп ыкІи. Къэзыгъэфэбэрэ

системэм Іоф ебгъэшІэным, лифт пчъагъэу унэм хэтыр кызытэмыгъэуцоу бгъэлэжъэ-ным, сценэр бгъэфедэн плъэ-кІынэу ренэу хъазырынэм Іофышхо апылэ. Ары унэр кызырэкІоу щытэп зыкІас-Іорэр.

Чыплэу зыдэщытыри дахэ. Мэщытыр пэблагъ, Щытхъум иаллеи мыщ пэблагъэу агъэ-псынэу щыт. Арышъ, тытхъа-усыхъаным тІоІоф тетэп. Рес-публикэм ипашцэхэм анаІэ кыттет, тызыгъэгумэкІырэр къагугъэІо, тигъэхъагъэхэм уасэ къафашы.

Ренэу сегупшысэ, сІоІофшІэ-гъумэ ясІоуи кыыхэкІы: уищы-кІугъом кышщегъэжъагъэу узыкІэхъопсырэ Іофыр зэрэ-пшІэрэм пае ахъщэ кыуаты-зэ улэжъэныр насыпыгъ.

Шыпкыэ, «зэкІэ тшІэн фаер тшІэгъахэ, щыкІагъэ ти-Іэп» сфэІоштэп, тызыдэлэжъэн джыри щыІ.

— ІофшІэным ылъэны-кыокІэ узыкІэхъопсырэ щыІа?

— Мыгугъэрэ цыф щыІ Іоу сшІэрэп. Адыгэ ныбжыкІэхэр нахыбэу искусствэм кыыхэ-хъанхэу сыфай. Зисэнэхъат ащ езыпхыштхэм ямызакъоу, фи-лармонием музыкэ дэгъум едэлунэу нахъ ныбжыкІагъэ къэкІоным сыкІэхъопсы.

— Тхъауегъэпсэу.

СИХЪУ Гоцнагъу.

АХЭР УИЦЫФЫХ, АДЫГЕИР!

Шъэумэн Хъазрэт ипрезидентыгъом министрэхэр бэ-кларэ зэблахъухэу хъугъэ. Ары пэпчэ цыфхэм «тыдэ кырихыгъа ар?» алоштыгъ. Ау а лъэхъаным мэкъу-мэщымкIэ министрэу агъэнэфэгъэ Шъхьэлэхъо Шырахъмэт зыгорэм кыпхынэуи, пхыжынуи шытыгъэп. Опытышхо зилэ пашэу республикэм имэкъумэщ отраслэ хэтыгъ. Совхозэу Хъахъуратэм ыцIэ зыхьырым илээс 20-рэ иагрономыгъ, илээс 13 идиректорыгъ. Анахъ совхозышхоу кьоджи 4 зыхахьэрэм хэбонныгъэ езыгъэшлыгъэ пашэу шытыгъ.

— Шъэумэн Хъазрэт Прези-

Шъхьэлэхъо Шырахъмэтлы рэхъат, шыIэныгъэ гъогоу кыкIугъэм емылбытыгъэу, цыф укIытапх, къалэм непэ щэпсэуми, зыщыц къуаджэу Пэнэхэс щыхъурэм шыгъуаз, хэти нэсыным, пыл.

ЕгъашIэм IэнатIэ лыхъугъэп, кIэлъэлугъэп, зыфагъазэрэр дэгъоу ыгъэцэкIагъ, цыхъэ фэпшымы укъэзымыгъэпцIэ-жыны цыф.

цыфмэ ахахъэмэ, нэбгырипшI пчъагъэр къекIуалIэзэ ыIапэ кызырэабытырэр, кызырэкIэупчIэхэрэр ащ шъхьэкIафэ кызырэфашIырым ишыхъа-тых. Ахэр тхьамэтэгъэхэп, цыф кызырэкIафэ, цыф лэжъахIах. ГухэкI нахъ мышIэми, непэ цыфхэр нахъ зыщы-зэрэлъэгъухэрэр нэшхыгъор ары. Ащ фэдэ зэхыхъэм «мо кыдахьэрэм тыфэхъэп ныIа!» амыIоу, цыфхэр унэгъу кыкIа-плъэхъэ сэлам кыуахыным уасэ иI.

Шырахъмэт лэжъахIахэм ягугъу кышы зыхъукIэ, ыгукIэ зэрэхъалэлэр, цыфым уасэ фишын зэрилъэкIырэр къэ-нафэ. Шоферэу совхозым хэ-тыгъэм ипчъагъи, ахэр зэрэ-лэжъэкIошхуагъэхэри, апэрэ пкъоу хызмэтшIапIэм зэри-лагъэхэри игуапэу кьелуатэ.

— Шоферыр ары хызмэт-шIапIэм апэу кыщытэджы-рэр, апэу IофшIапIэм Iухъэрэр. Сыда пIомэ ары нэмыкI лэ-жъахIахэр яIофшIапIэ зыцэхэ-рэр, къэзыщэжъхэрэр. Ащ фэ-дэу зэрэпхъожьын шымыIэу шофер чанхэр совхозым хэ-тыгъэх, — кьелуатэ Шъхьэла-хъом.

Шырахъмэт зы шъаорэ пшъэ-шъитIурэ иI. Ахэм къатекIыгъэ пхьорэлъфхэм непэ ар агъэ-гушIо.

— ЕгъашIэм сикIалэхэмкIэ сызыкIэхъопсыгъэр IэнэтIэшхор арэп. Сызыфэгъэр яцIыкIу-гъом дэгъоу еджэнхэп, Iоф зыфашIэжъын альэкIэу хъунхэу ары, — еIо Шырахъмэт.

Ащ тетэуи хъугъэ. Нэбгы-рэ пэпчэ зыфэлэжъэшунэу, исабийхэр ыIыгышъунхэу амал иI.

ШыIэныгъэ опыту иIэм кыпкырыкIыгъэ, непэрэ шыIэныгъэм халпIэмэ, зы-гъэгумэкIэу хилъагъорэмкIэ сеупчIы.

— Сэ сыкоммунистыгъ, не-пи сыкоммунист. Шыпкыэр пIощтмэ, блэкIыгъэ хабзэми, непэрэми дэгъуи дэи ахэтыгъ ыкIи ахэт. ХэбзитIуми дэгъоу ахэлъыр пашэм къахихын ылъэкIын фадэ, — кьелуатэ Шы-рахъмэт. — Непэ дэу хъурэр кызырэкIырэр цыфхэм Iоф-шIэн зэрямыIэр ары. IофшIа-пIэр зэрэщымыIэр тхьамыкIэ-гъошху. Ары тиныбжыкIэхэр аркым, тутыным, наркотикым апыщагъэхэ зыкIэхъурэр. Цыфхэм IофшIэн ямыIэу об-ществэм хэбонныгъэ ышIы-щтэп, ыпэкIэ лыкIотэщтэп.

Шырахъмэт бэмышIэу илээс 70-рэ хъугъэ. Ипсауныгъэ кы-щымыкIэу джыри юбилеибэ хигъэуэфыкIынуу фэтэлэ.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Зыфагъазэрэр ренэу дэгъоу ыгъэцэкIагъ

дентэу зыхадзыгъэм илээс те-шIагъэу «мэкъу-мэщым нахъ Iофышхо тилэпышъ, укIахIоу тфызэхэпфыгъэмэ» зелом, «дэ-гъу, сшIэшгъумэ сшIэн» сIуи сыкъэкIуагъ, — кьелуатэ Шы-рахъмэт. — А лъэхъаным илэ-ситIо симинистрагъ, илээситIо министрэм сыригуадзэу Iоф сшIагъэ. А уахътэр респу-бликэмкIэ анахъ кыинхэм ащы-щыгъ. Псыр кыиуи чылэ пчъа-гъэмэ зэрарышхо арихыгъагъ. ЕтIанэ зыфэдэ къэмыхъугъэ огъушхо 2003-рэ илээсым шы-лагъ. Сыдигъуи мэкъу-мэщым иIоф кызырэкIоу щытэп, ау я 90-рэ илээсхэм Урысыем шы-кIогъэ зэхъокIыныгъэхэм къа-кIэныжыгъэ мэкъу-мэщ хызы-мэтыр экIэ ащ шылажъэхэрэм тызэхэтэу тIэкIу зы чIыпIэ ид-гъэкIошкIыны тлэкIыгъ, хэ-хъоныгъэ горэхэр ышIыхъу ри-гъэжъагъ. 2002-рэ илээсым коц тонн мин 300, 2004-рэ илээсым ащ фэдиз къэтхыжыгъагъ. Ахэм азыфагу кыдэфэгъэ илээсыр ыпшъэкIэ кызырэ-щысIуагъэу, огъушхуагъ, коц тонн мини 100 нахыбэ къэт-хыжышъугъэп.

Арэу щыт нахъ мышIэми, чIыгулэжъхэр нахъ пытэу алъэ теуцуагъэх, хэбонныгъэ ашIэу рагъэжъагъ. Ар сэ щытхъугъэ-кIэ зыфэслэжъужырэрэп, ау ары Iофыр зытетыр. ЕтIанэ мэкъу-мэщыр чIыопсым лэшэу епхыгъэу щыт. На-хыжъхэм «ар Тхьэ Iоф» зэра-Iорэр шыпккэ. А лъэхъаным псыкIуанэу шыIагъэм фэдэ цыфхэм къашIэжышъыгъэп. Илээс 50-м зэ кьэхъурэ огъу-шхори Шъэумэным ипрезиден-тыгъо тефэгъагъ. Тэ тиреспу-бликэ изэкъуагъэп, Темыр Кав-казыр а огъушхом зэлъыштэ-гъагъ.

Министрэ IэнатIэм ыпэкIэ Шырахъмэт шыIэныгъэ гъо-гушхо кыкIугъэу шытыгъ. 1942-рэ илээсым ятэ заом шы-Iэу кIалэр кьэхъугъ, ау къэкIо-жынышъ, ыкIо ылъэгъунэу инасып кыхыгъэп, кыгъэзэ-жыгъэп, ззошхом хэкIодагъ.

Кьоджэ еджапIэм ыуж кIа-лэм илээситIо колхозым Iоф сшIагъ. А лъэхъаным мэ-къумэщ институтым чIэхъа-щтым е дзэ кьулыкъур ыхъын фэагъ, е колхозым Iоф сшIа-нэу шытыгъ. Ащ тетэу илээс 18 — 19 нахыбэ зымыныбжэ кIалэр трактористым игуадзэу, весовщикэу, учетчикэу лэжъа-гъэ. 1967-рэ илээсым Кубанскэ

мэкъумэщ институтыр кызе-ухым ащ Iоф сшIэнэу рагъэ-блэгъагъ, ау а лъэхъаным со-вхоз хъужыгъэгъэ хызмэт-шIапIэм кьегъэзэжы. Илээс 30-м ехъугъэ кьодыуеу ар со-вхозым директор фашы. Илээс 33-рэ ыныбжыгъ ныIэп Лэ-жъэкIо Быракъ Плэжыжым иорден кызыфагъэшъуашэм. А лъэхъаным ар тын лэпIагъ.

— Совхозыр анахъ дэгъу-хэм ахэтыгъ, ау кыиныгъохэр шылагъэх. Кьоджи 4-у ащ ха-хьэрэр федеральнэ ыкIи хэку гъогушхохэм апэчыжъагъэх. Къуаджэр псэуным пае ищы-кIагъэр экIэ — гъогуи, псы-рыкIуапIи, еджапIи, клуби — совхозым зэпстэури ышIын фэагъэ, — кьелуатэ Шырахъмэт. — Инэм е Пэнэжыкыуае фэдэхэу хэбзэ гъогур зыпхы-рыкIырэмэ афэдагъэп, тэ зэ-кIэри тшIын, дгъэпсын фэагъэ.

Анахъэу Iофыгъуабэ кызы-пыкIыштыгъэр псэолъэшIыныр ары. А лъэхъаным псэолъэшI организацииу шыIэр мэкIэ дэ-

дагъ ыкIи ахэм Iофышхо яIагъ. Хабзэм кредит кытыштыгъ, ау ари къахыгъоагъ, анахъ кыиыр ар зыхэплъхъащт псэо-лъэшI организациеу ичэзыу ухэуцоныр арыгъэ.

ТэхъутэмыкIое районым ит шапсыгъэ чыли 4-мэ непэ еджэпIи 3 адэт. Ахэм ащыщэу тIур сэ езгъэжъагъ ыкIи сы-ухыгъэ, зыр едгъажы нэмыкI-хэм аухыжыгъагъ. Ахэр непэ ашIыхэрэм анахъ мыдэгъухэ-мэ, зыпари къащагъахIэрэп.

Колхозхэм ягъом чылэхэм яIэгъэ тхьаматэхэр агу къэ-кIыжыкIэ зыхъукIэ, «ащ клу-быр аригъэшIыгъагъ», адрэм «тучаныр е медпунктыр ыгъэ-псыгъагъ», ящэнэрэм «колхоз лэжыгъэр аригъэтыгъушты-гъэп» алозэ атегушIэх. Шы-рахъмэт зэтхьамати, джыри цагу дэхъапIэм Iут тIысыпIэм тес нэжэ-Iужьхэм ямыкIуалIэу, акIэмыупчIэу аблэкIыгъэп. Ар шъорышIыгъэу арэп, ыгукIэ фаеу ащ тетэу зекIоштыгъ, а нэжэ-Iужьхэм рагъэжъэгъэ Iофыр ежэ зэрэлъыгъэкIуатэрэр ренэу кыгурыIоштыгъ. Непэ Шырахъмэт къуаджэм кIоу

Хъуштхэр зэхэхьэгъагъэх

Къуаджэу ШэхэКэишхом щыпсэурэ Хъушт Заур Дунакай ыкхым ыныбжэ илътэс 70-рэ зыщыхурэм тефэу къалэу Шъачэ ипашэхэм ащ медалэу «Къалэу Шъачэ, ащ иобщественнэ ыкхи иполитическэ шылакIэ халхьэу фишIыгъэм апай» зыфилогрэр къыфагъэшъошагъ.

Урым-рим бэнэнымкIэ Пекин олимпийскэ чемпион щыхугъэ Хъушт Аслъанбэч ШэхэКэишхом иунэкхощэу дэхэр 2009-рэ илътэсым нэгуасэ ышIынхэу къызэкIом, Хъуштхэр шIэхэу къыгъотыгъагъэх. Апэу ащ зылапэ ыубытыгъагъэр къуаджэм щыпсэу, Хъушт лIакъом ыгъэшIорэ цыфэу Хъушт Заур арыгъэ.

Унэкхощ цIэрылом зери-фэшъуашэу зэрэпэгъокIынхэу загъэхъазырыштыгъ, Заур ишагу цыфыбэ шызэблэкIыштыгъ. Бзылфыгъэхэр пщэрыхъэ-штыгъэх, нахьыжхэр Iанэм пэсыгъэх, ныбжыкIэхэу народнэ ансамблэу «Шапсыгъэхэр» зыфилогрэм хэтхэм къэшъонхэм зафагъэхъазырыштыгъ.

Хъушт Заур имыхъамелэ цыфыбэмэ алуигъфагъ. Ар ПсышIуапэ дэт зыгъэпсэфылэ базэу «Геленджикым» ипэшагъ, нэужым ежэ иунэгъо бизнес зэхишагъ. Анахьэу ыналэ зытыригъэтыгъэр пчыхъэхъахъэхэу

«этническэ шоу-программэIэ» зэджагъэхэр ары. Хы ШыуцIэ Iушгом щыпсэурэ адыгэ лъэпкъэу шапсыгъэхэм якультурэ, яхэбзэ-зэхэтыкIэхэр, ятарихъ хъакIэу къяуалIэхэрэм арагъэшIэныр ары пшъэрылхэу зы-

фигъэуцужыгъагъэр. Непэ ащ фэдэ пчыхъэхъахъэхэр бэмэ агу рехых, Шъачэ къэкIорэ зыгъэпсэфакIохэр ягуапэу къекIуалIэх.

Заур этнографическэ комплекс адыгэ шхынхэр зышагъэ-

хъазырхэрэ шхалIэхэр, хъакIэщ, музей, дегустационнэ павильон-ныр хэтых. ИкIыгъэ илътэсым Заур этнокомплекс анахь дэгъоу къалэу Шъачэ шыахыгъагъ.

Заур иуни ишагуи хэти физэ-лухыгъэх. IэкIыб къэралыгъо-

хэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъу-хэри мыщ къэкIох, щэлэх, зы-щагъэпсэфы.

— Хъушт Заур икомплекс фэдэ зымы щыслэгъугъэ, — еIо Стамбул щыпсэурэ адыгэ кIалэу Натхэ Джафэр. — Ащ фэдэ чIыплэхэр нахьыбэу шыIэхэ зыхьукIэ, цыфхэри нахь зэпэблагъэ хъуштых, нахь зэхэхъащтых ыкхи зэрэшIэ-штых.

— Заур адыгэ цыфхэм ямызакъоу, къалэу Шъачэ дэхэри рыгушхонхэр къылъжыгъ, — еIо АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу КIэрмыт Мухьдинэ. — Ащ адыгэу шъыпкъэ кIоцIылъ, ышIэрэм гупшысэ тэрэз хэлъ. Хъушт Заур шапсыгъэ «Адыгэ Хасэм», гъэзетэу «Шапсыгъэм», къуаджэу зыщыпсэурэм ренэу ахьщэ Iэпылэгъу арегъэгъоты.

БэмышIэу Заур ыныбжэ илътэс 70-рэ зэрэхъугъэр хигъэунафыкIыгъ. КъыфэкIуагъэри къыфэгъушIуагъэри бэ. Заур джыри бэрэ къахэтынэу, псауныгъэ иIэнэу, унэгъо бизнесэу зэхишагъэр ыгъэбгъонэу цыфхэр фэлъэIуагъэх.

НЫБЭ Анзор.
Сурэтым итхэр: **Хъуштхэу Зауррэ Аслъанбэчрэ апэрэу алэхэр зэрагъэубытых.**

НАХЬЫЖЪХЭМ КЪАДЕКИОКЫРЭ КЪЭБАРХЭР

Тэуе Мартэ инэкпъ тес. Чылэр мыщ къызытIысыжыгъэр илътэси 150-м ехъугъэу аIо. Аужыр ящэнэрэ Стамбул икIыжым, ари сянэжэ къылотэжыгъ, тхыгъэхэм къызэраушыкхатырэмкIэ, ар 1892 — 1893-рэ илътэсхэм атефэ (ащыгъум сянэжэ илътэси 10 — 12 фэдиз ыныбжыгъ), чылэм ипщыштыгъэу Тэу Бэгъушъэ къэбар нэпцIэу къауатэхэрэм дахыхи, унэгъо 500 ыгъэдалуи ришъыжыгъагъ. Ау икIыжынэу фэмыеу унэгъо зытфы-зыхмэ хэкужэ хъугъэ чIыплэр къабгъыни, джы къуаджэр зытес бгыпэм тетIысхъагъэх. Унагъохэр апэ зэрэ-тIысыгъагъэхэмкIэ къэошIэ а лъэхъаным лIакъоу дэсыгъэхэр: Тэухэр, Къуиужхэр, Тыгъужхэр, Гъонэжыкхэхэр, Пхъэчэ-ящэхэр, Гусэрыкхэхэр, Гугъотыжхэр.

Тысыплэр адыгэхэм ау сьдэу щытми къыхахыштыгъэп. Чыплэр чIыплэ мэфэн, мэзым-рэ псыхъомрэ апэблэгъэн фэягъэ — пхъэмрэ псымрэ анахь ящыкIагъэхэу щытыгъ. ЕтIани мэзыр гъэбылгыплэ-къэухъумаIоу ялагъ. Дзэр къаIоу макъэ къызэагъэIуIкIэ, псынIкIэу зауIогити, мэзым хъажажыштыгъэх. Кухэр ялагъэх конхэр атетхэу, цур кIэпшIэнышъ, лэжыгъэр зыдеп-щэжээн плъэкIынэу. ЕтIани бгыпэм зыкIытетIысхъэщтыгъэхэр псыр къаIомыоным, къэшхымэ, псыр имыуцоным пай. Къэшхыр-рэр бгыпэм ечъэхъымэ, гъогу-хэр, лъагъохэр нахь псынIкIэу хэгъушъыкIыштыгъэх.

Джы къэбар шъхъалэм къы-фэдгъэзэжыны. Мыр хъугъэ шъыпкъ.

Гъэтхэпэ мафэу, чылэм хуль-фыгъэу дэсыр зэкIэ жьонакIо дэкIыгъэу гугбгом итыгъэх. Ащ къыдэнгъагъэхэр нэжэ-лужхэр, бзылфыгъэхэр ыкхи кIэлэцIы-кIухэр арыгъэ. Шъэожые нэж-гъур Iэтэхэу цыкIум янэжэ

КIэлэцIыкIу Iушым чылэр къызэригъэнэжыгъэр

МЫ КЪЭБАРЫЖЪЫР зыщызэхэсхыгъэр бжъэдыгъу чылэ цыкIоу Тэухъабл. Къэзылотэжыгъэр сянэжэу Тэу (Шэуджэн) Тыгъэнгуащ. Ащыгъум ащ илътэс 90-м ехъу ыныбжыгъ. Нью Iушэу, гугбыгъэу, IорыIуатэу, пшысэу, къэба-рыжъэу ышIэрэм гъунэ имыIэу щытыгъ. А лъэхъаным телевизор щылагъэп. Пчы-хъэрэ тиурокхэри дгъэхъазырхэу, унэгъо хъызмэтри нахьыжхэм адэтшIэгъахэу тызытIысыжыкIэ, ащ къэбарыжэ гъэшIэгъонхэр къытфилуатэщтыгъ, Iурылупчъэхэр тигъашIэщтыгъ. Сыфэраз сянэжэ адыгабзэр, адыгэм игушъхъэ-лэжыгъэ щыщыбэ зэрэсигъэшIагъэмкIэ. Ахэм ащыщ шъухэзгъэдало сшIоигъу.

риIуагъ: «Дэгъуба, сикIэлэ нэф, мэл лъфэгъаIэхэмрэ шъынэ цыкIухэмрэ мо бгыпэм епфых-хэмэ, жыбгъэуаджэм жьы тIэкIу ащыкIэунба, уцыпэ гори алуфэнба». Шъэожыер гушIозэ къезэгъыгъ. Ау янэжэ кIэлэ-цыкIум фигъэпытагъ сакъынэу, кIэлэххэр мэзым къыхэкIынхэ, аубыгъмэ, ахынышъ, хылушгом щашэн алъэкIыштыгъ. Гури-гъэIуагъ зыгорэкIэ шыу нэгъуа-джэхэр къаIохэу ыльэгъумэ, джа пхъэшъэбэ чыгышхоу шы-тым дэпшыенышъ, сьдэу хъуми, сьд алуагъэми къафемыхынэу. Чылэм шыкIэбарымкIэ кызе-упчIыхэкIэ, «зэкIэ дэсых, яIоф-хэр ашIэх» арилонэу. А лъэхъа-ным кIэлэххэр жъугъэу къе-кIокIыштыгъэх, арышъ, ащ фэдэ хъун зэрилъэкIыштым уеджэн-джэшыжынэу щытыгъэп.

Хъантхъупс фэбэ дэгъу шъэ-ожыер ригъашъуи ежымыи мэлхэр бгыпэм дырифыхыгъэх. Лъэгум зехъэхэм, мэлхэр уц шъонтIэ къэкIыгъаIэм егъох-хэзэ, хъухэу рагъэжагъ. Шъэ-ожыер бэрэ шъынэ цыкIумэ адэджэгугъ, етIанэ чыгышхом дэкIоенэу ыгу кыхыгъ. Чыгыр лъэгэ дэдэти, тIэкIу кыгыашти, къутэмэ зэхэкIым нахь чыжъэу дэпшыагъэп. ТуакIэм гупсэфэу дэтIысхыи, нэжэжэ ригъэшIэгъэ

орэдхэр ымакъэ къызэрихъэу къыIохэу ригъэжагъ.

А уахътэм Мартэ иадырабгъу ит мэзым шыу нэгъоджэ куп хэтэу къаплъэщтыгъэх. Шъэожы-ем фэшъаф псэ зыпыт тыдэки зэрэщымыIэр къызагурэIом, псым къызэпырыкIхи, чыгъэу ар зытесым къекIоллагъэх. Мэлхэри къащгъэи кIэбгъулыгъэх. Ащ гу-лыти шъэожыер а лъэныкъом-кIэ зэплъэм, шыухэр ыльэгъу-гъэх. Инэнэжэ къыриIуагъэр ащ дэжыым ыгу къэкIыжыгъ. Уджагъэки, укуагъэки цыфэ узэхиштыгъэп. ЫшIэн ыльэкIыш-тэи чыгъым нахь лъагъэу дэп-шыенэу ары. Щынэри щыгъуп-шэжи, гуIэзэ чыгым ышъхъэ-пэ шъыпкъэ дэпшыагъ. Ащ фэ-дизым шыоу къаIохэрэри къэ-сыгъэх. Iупэ-бзапэ зыкыфа-шIыгъ, къыкIэкIэупчIыхыгъэх, ау шъэожыеми, янэжэ къызэ-рэфигъэпытагъэу, къэбар хъатэ ариIуагъэп.

— УкIэлэ чан, ощ фэдэу шъуичылэ дэсыр бэн фае? — ыIуи ащыщ горэ зигъэтхъа-гъэпцIызэ къеупчIыгъ.

— Тэ тичылэ чылэ маф, уна-гъо пэпчъ хульфыгъэу исыр на-хыб, — ариложыгъ шъэожыем.

— Уятэпс ар, ащ фэдэ мы-хъумэ! — ыIуагъ ащыщ горэм.

— Адэ мары зы унагъо ис

хульфыгъэхэм ацIэ къышъуфэ-с-пчын, — ариIуагъ, янэжэ ри-гъэшIэгъэ Iурылупчъэ цыкIоу хульфыгъацIэхэр къызыщип-чъырэри къыригъэжыагъ, — лыжырым ыкIор Дэнэкъуай, Къаймэт, Къайтыкыу, Тыгъу-жый, Ламыжый, Хъакъольаш, Лъащэмэз, Мэзбэч, Бэчкъан, Къэншъау, ШъэолIыхъу, Хъо-рэл, Лымаф.

— Олахъэ зэшыбэ мэхъухэм, ащ фэдэу хульфыгъагъэ арысэу унэгъуагъ дэса? — къеупчIыгъэх джыри.

— Ащ нахьыбэ хъухэрэри дэ-сых, — ыIуагъ шъэожыем.

— Сьд фэдэ Iофа зыпылхэр, жьонакIо дэкIыгъэхэ? — джыри фэсакъыпэзэ къеупчIыгъэх.

— Жьоныр непэ рамыгъэжъэ-нэу жьонэкIо тхъаматэм унашъо ышIыгъ, арышъ, зэкIэ яунэмэ ары-сых, яунэгъо хъызмэтхэр ашIэх, — къариIуагъ шъэожыем.

— Мыщ зи къышъыддэхъун щыIэп, ащ фэдиз хульфыгъэ зьдэс чылэм хъалэч тыкышъа-шIын, некIох, нэмыкI горэм ыуж тижъугъахъ, — къыIуагъ ащыщ горэм.

— Iэнэки дэдэу тыIуIыжына, мы шъэожые нэутхэ шIагъор зы-дэтэжъугъашт, хылушгом щыпшэ-мэ, ащи гъончэджыпхъэ горэ кIэ-кIын, — къышъыддэжыгъ адрэм.

— ПфэгъапцIэу къыпфешъх-мэ зьдэпшIэн, ау къыпфехынэп нахь. УдэкIоешъумэ, дэIуаий къехых, — къыдэхъащыгъ ащыщ горэ.

— О, кIэлэхъу, ухъупхъэ дэд, адэ уянэ сьд непэ уигъэшхы-гъэр, чэф дэдэу ордэ къаплэ-штыгъ? — джыри къеупчIыгъ ащыщ горэ.

— Хъантхъупс фэбэ дэгъу шэ хэIагъэу сыригъэшъуагъ, — къариложыгъ шъэожыем.

— Хъантхъупс щэухъу зэра-мыгъэшхыгъэм сьд куцI иIэн, ошэкIи сьд кIэпхын, куо-хъауу къыIэтыштым тыкыригъэшIэн, ащ фэдиз хульфыгъэ зьдэс чылэр къытлэжъэмэ, хъалэч тыкыашIын. НекIох, нэмыкI го-рэм теусэн, — алуи шыухэр IуIыжыгъэх.

Ахэр чыжъэу зыIокIотхэм, шъэожыер чыгым кехыжыи, псынIкIэу мэлхэр къыфыжыхи, чылэм къэкIоужыгъ.

Нахьыпэм кIалэхэр яцIыкIу-гъом щегъэжыагъэу нэутхэхэу, нэжгъурхэу алуиштыгъэх. Егъэ-зыгъэ хэмьлэу, гъэсэпэтхыдэ-кIэ, ушъыйкIэ, хъугъэ-шIагъэу къафалуатэхэрэмкIэ, цысэу арагъэлъэгъухэрэмкIэ дунаим цыгъуазэ ашIыштыгъэх, чы-плэу зэрыфагъэм икIыплэ къы-фагъотынэу, зыщыцIыкIагъэм Iэдэб е тхъагъэпцIыгъэ къызхэ-гъэфэнэу агъасэщтыгъэх. ЗыцIэ къамышIэжыерэ шъэожые Iуш нэжгъур цыкIум джау-цтэу чылэр къыухъумагъ.

Адэ тэ тикIалэхэр сьдэу-цтэу дгъасэхэрэ, хэти ящысэ-техыплэр, сьда зэрыгуазэхэрэр? ЖьонакIуи дэкIыжыхэрэп, мэлэ агъэхъужыерэп, пхыи пси къэп-хьынэу ищыкIагъэп, дунаир зэблэхъугъ, цыIаIэр нахь дэгъу хъуэз рекIокIы. Адэ сьда адыга-гъэм, цыIыфыгъэм, Iэдэбым, шъхъэлытэжыныным къяхъу-лагъэр? Ахэр тищыкIэгъэжы-хэба непэ?

ХЪАУДЭКЪО Сар.
Мыекъуапэ.

Режиссеру, актеру, прокурору, усаклоу Хьагъундэкъо Хьамедэ кызытхэмытыжыыр ильэс мэхъу

Унагъо пэпчэ ыкIи ны-тыхэр анахь зыкIэхьопсыхэрэр, сымыгъуашэмэ, яльфы-гъэхэр Iэдэб зыхэлъ цыфышIухэу шыIэныгъэм хэуцонхэр ары.

Ащ елытыгъэу, Хьагъундэкъо Ахьмэд ыкIо нахьыжэу Хьамедэ шэнышIо-акъылышIоу, зэгъэфэгъэ-зэдиштэу, цыфы зыцIэр икIасэу, ильапIэу, хэти ифэшшошэ шъхьэкIэфэ-лътэ-ныгъэр пигъохэу, еж ышъхьэкIи ащ ыгъэи-нэу, фэлъэкIырэр шIомакIэу цыфхэмкIэ зэрэпсэугъэр лъэпкэ плуныгъэ дахэм, дэгъум ищысэ шъыпкэу сэлъытэ.

ЦыфышIугъ, нэхъой хэлъыгъ, акъылышIуагъ

Хьагъундэкъо Хьамедэ Шэуджэн районым ит къуаджэу Мамхыгъэ шапIугъ, шалэ-жыгъ. ШыIэныгъэм хэлъ IэшIугъэр, гъэшIэгъоныбэр емызшыжэу зыпкырищэ-ным кIэгуIэу шыIагъ. Мамхыгъэ гурыт еджапIэм щеджэщыгъ драмкружокым ишъыпкэу хэлажэ зэхъум. Адыгэ къашъохэри ыльэгупашэ чIым нэс-нэмысэу, бзыум фэдэу, лъэпэщIый-тэмэ Iэ-тыгъэу дахэу кышышIыгъэх. Бзэ чан, жэбзэ къабзэ Iулыгъ, Iуныдагъ. Гъуашэщыгъэп лъэпкэ шэн-хэбзэ шIагъохэр икIэсэ дэдэхэу, Хьамедэ искусствэм ыгу зэрэфакIоштыгъэр.

ИкIэлэгъу-ныбжыкIэгъу зэлъызылыгъыгъэ гухэлъхэм Хьамедэ игъорыгъоу афэклон ыльэкIыгъ. **Режиссерыгъ, актерыгъ, прокурорыгъ, усэ-кIуагъэ.** Адыгэ пщынэми кыыригъэжыгъэжыкIышIыгъ. Хьау пщынэуагъэп джэгу ыгъэджэгоу, ау зэлэгъу-зэдиштэ купэу шысхэ зыхъукIэ, орэдыр, къашъор зыгу нэсыр адыгэ лым, ащ фэдэ Iэпэлсагъэри Тхьэм кыыритыгъэти, пщынэр ыгъэжыынчышIыгъ.

ШыIэныгъэр, цыфхэр гъу-нэнчэу икIэсагъэх, ахэм апа-емэ, зышъхьасыжышIыгъэп.

Хьагъундэкъо Хьамедэ опсауфэ фэлъэкIырэр ышIэзэ кыырыкIуагъ, шыгъуи, гушIуагъуи илагъ. Ау непэ сипшэрылэп ащ ищыIэныгъэ лъэбэкъу пэпчэ кыкIэслотыкIыжыныр. Ау ситхыгъэ кы-хэзгъэщымэ сшIоигъор Хьамедэ мы дунаишхом сыдигъуи псэкIэ зэрэхэтыгъэр ары. Рыхьыжэгъэ мурадыр гум изы-нэжыхэрэм ащышIыгъэп. ИныбжыкIэгъу ильэсхэм Москва макIо, щеджэ, кыдэ-нэ, кинофильмэ зэфэшъафхэм ягъэуцун хэлажэ, рольхэр къащешIых, цыф гъэшIэгъо-ныбэмэ алокIэ, акIырэплъы, культурэ иным хэчагъэ мэхъу. Ау тыдэ зыщэIи Хьагъундэкъо Хьамедэ иадыгэ хэку, игу-псэхэр, ильэпкэ Iэдэбныгъэ, ишэн-хабзэхэр щыгъупшэхэу кыыхьыгъэп. Ыгу кIэмытIас-хьэу сыдигъуи зыдыгыгъэр, адыгэ культурэм гъогу фыхэ-хыгъэныр ары. ШыIэныгъэ Iофыгъо мыпсынIабэхэм язэ-шIохын шIыкIэ къафигъотызэ,

щэлагъэрэ теубытагъэрэ хэлъ-хэу Хьамедэ псэугъэ. Хьагъун-дэкъо Хьамедэ игъашIэ зыфэ-дагъэр, кыырыкIуагъэр, кы-дэхъугъэр е кыдэмыхъугъэр кIэзыгъэнчэу кышышIоты-кIыгъ бэмышIэу кыдэкIыгъэ итхыгъэу «От Мамхега до «Мосфильма» зыфиIорэм. Журналистэу ЛIэхъусэжэ Хьа-джэрэтбый иочеркэу Хьамедэ фэгъэхыгъэу тхыгъэу «Шу-шIагъэм» кыдэхьагъэми, сэ сэгъэзет тхыгъэ зэфэшъаф-хэми Хьагъундэкъор зыфэда-гъэр икIу фэдиэу къащызэлъ-хыгъэу сэлъытэ.

Неуц, мэлыльфэгъум и 8-м, Хьагъундэкъо Хьамедэ идунай нэф зыхъожыгъэр ильэс зы-щыхъурэм, ар ицIыфыгъэ нэ-хъой инкIэ, ихьалэлыгъэкIэ, ишэнышIуагъэкIэ, шIоу ылэ-жыгъэ пстэумкIэ — игушыIэ зафэкIэ, иакъыл чанкIэ, иусэ макъэкIэ, икультурэ инкIэ кыызэрэтхэнагъэр ары кIэз-гъэтхьымэ сшIоигъор. Анахь гъэшIагъо икIужыкIырэр Хьа-медэ ыбзэ хэбдзын зы гушыIэ гори хэмытэу, гъэшIобзэ, бзэ дэхэ, бзэ фэбэ зэкIоу, хэти ыгу ыштэу, зыгъэшIоу зэрэгъэпсы-гъагъэр ары. «Мы лIыр мэгу-бжа шъуIуа?!» — плуу уегу-пшысэуи кыыхьышIыгъэ.

Ау Хьамедэ дэхэгъэ мыухы-жыым зэремызэщышIыгъэр, сыдымкIи ащ ынэгу зэрэфэгъэ-зэгъагъэр, а байныгъэшхом еж ышъхьэкIи зэрэхигъэхьощтым, илахь зэрэхилъхэщыгъэм гу-лымытэнэу хъурэп. Шъып-къэм тетэу хъурэ-шIэрэр, зэфа-гъэр ыгъэуэфышIыгъэх. Гу-шыIэр зэрэкIочIэшIур бэшIа-гъэу ыушэтыгъэти, къехыльэ-кIыгъэп тхэныр, иакъыл усэкIэ ыпшыжыгъ. ШыIэныгъэ ох-тэ жъот фэжъум хэтыгъэми, Тхьэм кыыхилъхэгъэ усэным-кIи шъхьахыгъэп, гум кыIу-кIырэ пстэур тхьапэм ригъэ-кIугъ. Иапэрэ усэ тхыгъэу «Аулъэ къушъхьэм ишъэф» зыфиIорэр ижырэ тхыдэ шъу-ашэм рилъхьагъ. Гурышэ-гу-пшысэ гъэшIэгъонхэр, шIульэ-гъу мыIотагъэм игукIае кы-щыриIотыкIыгъ. ШIэжэ лъапIэ фэтшIэу зэ джыри тыкIэдэ-IуIкIын Хьамедэ иусэ макъэ:

... Гъэтхэ дунайр зэпэнэ-
фыжэу,
Къэгъэгъэ бынхэм бжэжхэр
агъаишэ.

Дэишхэ чыгышхом ыльап-
сэ исхэу,
Нахьыжэы купыр мафэм
рэгъушхо.

Адыгэ лъэпкыым Иилъэ-
сыкIэ
НеушIэр мафэм кыыфигъэ-
сыщт,
А мэфэкI хъарыр Аульэ
чылэм
ГушIогъо чэфым хэтэу ри-
хыщт. (н.10)

* * *

ДжэныкIо машIом ишэплэ
тамыгъэ
КъэшъокIо купым алъэгъу
зеишIы.

Пчэгур зыIыгъэу пшъа-
шъэу Айцэты
Пщы кIалэр тыгъэм фэдэу
кыышIошIы.

Е, си Тхьэ лъапI! МашIоу
зэкIэблэжы,
Шъэфэу шIульэгъум зыIэ-
кIеуытэ.

Ыгу ыгъогъоу, ар ищы-
IакIэу —
Ацэмзэ ешIы гухэлъы ны-
тэр. (н.11).

Мыш кыкIэлъыкIуагъ уры-
сыбзэкIэ тхыгъэ усэ тхыгъэу
«В моей душе никто не
умирает» ыкIи зыщымылэжэ
уж кыдэкIыгъэ итхыгъэу
ищыIэныгъэ ыкIи итворчествэ
афэгъэхыгъэр. Хьамедэ дунай
гъэдахэу, цыфышIоу мы чIым
кыызэрэтхэогъагъэр, зыгу мы-
шIуи ыгъэшIоу IокIэ-шIы-
кIашIоу, шIушIэныр ишэнэу зэ-
рэщылагъэр, нэхъой зэрэхэлъы-
гъэр, зэрэхьалэлыгъэр, зэрэIу-
шыгъэр пщыгъупшэнхэ плэ-
кIышIтэп. А зэкIэр арыба напэр,
цыфыгъэр, лыгъэр зэрашырэр,
уасэ хэти зэрэфашырэр.

Цыфы зыцIэр мы дунаим
кызыфитехьэрэр зы шIу горэ
ышIэнэу, зэрихьанэу арымэ,
ащкIэ Хьагъундэкъо Хьамедэ
бэ фэукIочIыгъэр: иI чыгъ гъэ-
тлысыгъи, унэхъо шIыгъи, бын-
плугъэ дахи, IофшIэгъэшхуи —
Хьагъундэкъо лIэкъо лъапсэр
ыгъэпытагъ, ыгъэбаигъ, арышъ,
ишIушIэгъэ мыухыжэ кIоды-
щтэп, ыцIи ащыгъупшэщтэп.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Мэлыльфэгъум кыэхъугъэ титхакIохэр

Адыгэ кIэлэцIыкIу литературэр ыгъэбаигъ

Гъыц Рахьмэт Нурбий ынхъур Шэуджэн районым ит къуаджэу Хьакурынэхьаблэ кыыщыхъугъ, щеджагъ.

1983-рэ ильэсым МыекIонэ мэкъумэц техникумыр, 1996-рэ ильэсым — М. Горькэм ыцIэкIэ щыт Литературнэ институтэу Москва дэтыр кыухыгъэх. Зыщеджэгъэ кы-лэшхом кыдэнагъэу ицэсэу. Ытхыхэрэр 1979-рэ ильэсым кыыщыублагъэу кыыхеутых.

Рахьмэт пасэу иусэхэр Шэуджэн район гъэзетэу «Заря» ыкIи гъэзетхэу «Комсомолец Кубани», «Пионерская прав-да» зыфиIохэрэм кыарыхьагъэх. АдыгабзэкIэ кыдэкIырэ журналхэу «Зэкъошныгъ», «Жъогъобын» зыфиIохэрэм ыт-хыхэрэр кыыхауышIыгъэх.

Гъыц Рахьмэт кIэлэцIыкIу рассказхэу ытхыгъэхэр дэт-хэу адыгабзэкIэ «Пшэсэн шынагъу» ыкIи урысыбзэкIэ «Злая крапива» ыIоу Адыгэ тхыгъэ тедзэпIэм 1991-рэ ильэ-сым кыыщыдэкIыгъэх. Иапэрэ тхыгъэ кыдэхьэгъэ рассказ-хэм Рахьмэт кIэлэцIыкIу хэм язекIокIэ-шIыкIэхэр, ягушIуагъохэр, ягукъаохэр къащызэлъуехых, психологием ыльэныкIокIу зэрэпсыхьагъэхэр, шыIэныгъэ сюжет лъапсэ зэряIэр, тхакIом творческэ амал дэгъу зэрэIэкIэлъыр, ар кыызэрэдэхъурэр къаушыхьатыгъ. Рассказ пэпчэ шъып-къэм тетэу кIэлэцIыкIу образхэр кыыщитынхэр фызэ-шIокIыгъ, бзэ къэбзэ, бзэ IэрыфгъукIэ матхэ.

Гъыц Рахьмэт Урысые Федерацием итхакIохэм я Союз 1996-рэ ильэсым кыыщегъэжыагъэу хэт.

ДЗЭУКЪОЖЪ Нуриет.

ГЪЫЩ РАХЬМЭТ

Тхьачэт щырхэр

(Рассказ)

Фатимэ гъунджэм кIэрыт. Янэ иджэнэ кIолэн кIыхьэ лъап-шэм кыдадоу зыщылъагъ, цо-кэ лъэдэкъэ лъагэмэ арыу-цауагъ. Артисткэ дахэ горэм исурэт ыпашъхьэ ильэу, ащ еплъызэ, ыIупшIэ плыжыкI-бзэу IуигъэлыкIыгъ. Пудрэ тIэ-кIуи нэгум нигъэсыгъ. Ышы-пхъу нахьыжэ ынэбзыщхэр зэ-ригъалэрэм фэдэу ригъэжыагъ, ау ынэ кIэлэбэжыи ыгъэузы-гъэти, ыуж икIыжыгъ.

Щагум тхьачэт анэр кызе-рэщыгъумэIкIэрэр зызэхехым, Фатимэ псынIкIэу унэм икIыгъ. Тхьачэт щырхэр гур-гур язэ-рэгъалоу къэзэрэшэкIышIыгъэх. «Дэгъуба згъашхэхэмэ, мамэ гушIон», — джэнакIэр чIыгум зэрэнэмысшIытм пае пшэшъэжыиэм IитIумкIэ бгъу зырызыр ыубыти, дэкIоупIэм ехыгъ.

— Кур-кур-кур! — Фатимэ Iусыр Iэгум из ышIыгъ, джа-гъэ. Тхьачэт щырхэм ар къау-цухьагъ. Iусыр ыIэгу рашхы-кIэу рагъэжыагъ. ЫIэгущыIэ тIэкIу къагъэлыджыти, ищхи игушIуи зэхэтэу, ыцэ жъгъэи цыкIлхэр кыIупсыгъэх.

— Гур-гур, гур! — ымакъэ гумэIкI хэлъэу икIэрыкIэу къэ-джагъ тхьачэт анэр.

Фатимэ ышъхьэ ыIэтыгъ. Бгъэжышхор тхьачэт щырхэм къашъхьарыуагъ. Анэм гуIэу бзыу мэхьаджэм зыпIуидзагъ. Щтагъэхэу, янэ дэжыкIэ мы-чъэхэу, тхьачэт щырхэм Фати-мэ иджэнэ чIэгъ зыкычIа-тэкъуагъ. Ежыри бгъэжыым ыгъэшынагъ: зыщылъэтыни унэм ильэдэжыынэу фежыагъ шъхьае, тхьачэт бынэу иджэ-

нэ чIэгъ зыкычIэзытэкъуа-гъэм ыгъэтэджыгъэп.

Тхьачэт анэр мэгуIэ, зышъ-хьэ IитIукIэ зыIыгъэу шыс пшэшъэжыиер хъураеу къе-чыхьэ. Фатимэ фэмыщыIэу ышъхьэ кыIэтыгъ, бгъэжыи зыдэшыIэмкIэ плъагъэ. Ар лъа-гъэу дэбыбаешъ, зыкыредзы-хы, жыым зэрэхэтэу ыльэбжэ папцIэхэмкIэ тхьачэт анэм кы-жэхэбанэ. Мыдрэри цэпэкIэ бгъэжыым губжыгъэу ео, цыр кыыхегъэтэкъу.

Джыри бгъэжыиер къебыбэ-хэу ыльэгъугъ, пшэшъэжыи-ем ынэ шхьонIэ цыкIлхэр пытэу зэтырипIуагъэх, ынэгу IитIумкIэ зэкIыкIуагъэ...

Тхьачэт анэм игур-гур макъэ къэмыIужэ зэхъум, Фатимэ мэкIэ-макIэу ынапIэхэр кызе-тырихыгъэх — бгъэжыи чы-жъэу-чыжъэу уашъом ибыбэ-жыгъэу ыльэгъугъ.

Пшэшъэжыиер ерагъэу къэтэджыжыгъ. Тхьачэт щы-рхэр иджэнэ чIэгъ пхьыпхьып-хьэу кыычIэтэкъужыгъэх. ЗэкIэри псаоу кыызэрэнэжыи-гъэм пае Фатимэ гушIуагъэ.

— А сипшъашъ, сыд джа-на зыщыплъагъэр? Слээгъу пэтэ зыщыхыжэ! — щагум ныр кыыздэхьажыым, кыифэ-губжыгъ.

Хьугъэр зэкIэ Фатимэ янэ рилотэжыынэу ыIушъхьэ кы-дихьыагъ, ау зиушъэфыжыи, унэм ихьажыгъ. Джанэр зы-щыхыжыгъ, чыжъэу ыгъэтIы-лыгъэп. Ышъхьэ кыильэдагъ: хэт ышIэра, тхьачэт быныр кыухъумэн фаеу джыри неуц чIыпIэ ифэщтми ышIэрэп.

Ясэнаушчыгъэ узыфещэ

Урысыем и Къыблэ шъолъыррэ Темыр Кавказымрэ искусствэхэмкIэ яклэлэцыкIу еджаплэхэм зачызыгъасэ-рэмэ язэнэкъокъу япшIэнэрэу Мыекъуапэ щыкIуагъ. ЯшIэныгъэкIэ нахь къахэщыгъэхэм, хагъэунэфыкIырэ чIыплэхэр къыдзыхыгъэмэ нэпэплъ шIухъафтынхэр, щытху тхылъхэр аратыжыгъэх.

ЗэхэщэкIо купым итхъаматэ игуадзэу, Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ иотдел ипашцэ Шэуджэн Бэлэ, фортепианэмкIэ зэнэкъокъум ижюри итхъаматэу, Урысыем музыкэмкIэ иакадемиеу Гнесин-хэм ацIэ зыхьырым ипрофессор-рэу, Урысыем изаслуженнэ артисткэу Ирина Николаевар, скрипкэмрэ виолончелымрэкIэ зэнэкъокъум ижюри ипашцэу, Ростов къэралыгъо консерваториём икафедрэ ипашцэу, профессорэу Михаил Щербаковыр, Адыгэ Республикэм икомпозитормэ я Союз итхъаматэу, тарихь шIэныгъэхэмкIэ докторэу, Адыгэ къэралыгъо университетым ипрофес-

сорэу Къэгъэзжэ Байзэт, Адыгэ Республикэм искусствэхэмкIэ иколледжэу Тхъабысым Умарэ щыцIэ зыхьырым икIэлэгъаджэу,

жюрим хэтыгъэу Хъунэго Земфирэ, Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иапэрэ министрэу, апэрэ зэнэкъокъум кIэщакIо фэхъу-

гъагъэ Хъанэхъу Адамэ шъхьэгъусэу иIэгъэ Асыет, нэмыкIхэри кIэух зэхэхэм къыщыгушчыла-гъэх.

ФортепианэмкIэ, скрипкэмкIэ, виолончелымкIэ музыкальнэ произведениехэр къезыгъэIуагъэмэ сэнаушчыгъэ зыхэлъ нэбгырабэ зэрахэтым зэхэщакIохэр ыгъэгущIуагъэх. Зэнэкъокъум хэлажэ-хэзэ яшIэныгъэ хагъэхъуагъэу ядэжхэм агъэзэжы. Адыгеим икомпозиторхэм ащыц ипроизведение нэбгырэ пэпчъ къыригъэIон фаеу щытыгъ.

Музыкант ныхъыкIэхэу яшIэныгъэкIэ нахь къахэщыгъэхэу зыцIэ къыраIуагъэхэм ащыщых Виктория Шумицкая, Анна Пучковар, Андрей Гибий, ХъутIыжъ Заурбий, Цэй Бэлэ, Мария Радковская. Я Х-рэ зэнэкъокъум ишIухъафтын шъхьалэу «Гран-при» зыфиIорэр Краснодар краим къыкIыгъэ Анастасия Панчен-кэм фэгъэщышагъ.

Зэнэкъокъум фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр тигъэзет къыхиуты-штых.

Зиусхъаным нахьышIум фищэштха?

ТхакIоу Хъунэго Саидэ ипъесэ техыгъэ спектаклэу «Зи-усхъаным орэпсэу!» зыфиIорэр Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ щыцIэ зыхьырым апэрэу къыщагъэлъэгъуагъ. Режиссеры — Хъакъуй Аслъан.

Философии мэхъанэ зиIэ спек-таклэр щыIэныгъэм къыхэхыгъ. Цыфым ынэхэр кIэпхагъэх, дунэе нэфыр ыльэгъурэп, ыльэгъунэуи фаеп. Ар къезымыгъэкIурэмэ ащыц цыгъом ироль къэзышIырэ артистэу Тхъаркъохо Теуцожъ. Мышъэр — Ахъмэт Артур, пыжы-р — Даур Жанн, бзыур — Джымэ Зарем, блэр — Нэхэе Адам, чыгхэр — Джолэкъо Рэ-шчидэрэ Хъакъуй Андзауррэ, баджэр — Ацумыжъ Тембот.

Цыгъор мэгумэкIы, тыгъэр къызэрэкъокIырэм, тыкзэуцу-хьэрэ дунаим идэхагъэ, псэукIэ-шIоу иIэр, хэхъоныгъэу ышIы-хэрэр зэкIэми къафелуатэ, къы-зэригъэхъопсэнхэуи зэрэфаер ыушъэфырэн.

Арэу щытми, ащ фэдэ щыIэ-кIэ-псэукIэр зышIомыгъэшIэ-гъонхэр щыIэх. Пыжым, бзы-ум, блэм, нэмыкIхэм къалорэм нахь зэрэпыхь. Баджэм, ролыр къэзышIырэр Ацумыжъ Тембот, нахь едIух. Чыгхэм къалуатэ-рэми узэгупшысэн хэлъ.

Артистхэр зэрэфэпагъэхэм, къызэрэшхохэрэм, ордэ къызэра-Iорэм, иIоф къызэрикIыштым пылъ баджэм, нэмыкIхэм спек-таклэм нахь куоу ухащэ. Шъо плащхэр зыщыгъэхэм, нэшIэ-IушIэу зызышIыхэрэ пыжымрэ бзыумрэ уяплъызэ, уахътэу ты-зыхэтым ихъугъэ-шIагъэхэм гукIэ закыфэшпшэи пшIоигъо охъу.

СурэтышIэу Сихъу Рэмзэанэ, къашхохэр зыгъэуцугъэ Исупэ

Аслъан, щыгынхэмкIэ сурэты-шIэу Даур Людмилэ, композито-рэу ХъакIэко Алий, нэмыкIхэм яшIушIагъэ къыхэтэгъэщы. Те-атрэм ащ фэдэ къэгъэлъэгъонхэр

зэрищыкIагъэхэр къыдэтлътытэзэ, спектаклэр бэгъашIэ хъунэу фэтIо.

Сурэтыр спектаклэм къы-щытырахыгъ.

УШУ-САНЬДА

Къуаджэхэм ащылъагъэкIуатэ

Шэуджэн районым изэлухыгъэ зэнэкъокъоу уш-сандамкIэ Хъакурынэхъаблэ щыкIуагъэм Кошхъэблэ районым, къалэу Мыекъуапэ, Лабинскэ яныбжыкIэхэр хэлэжыагъэх. Спорт зэлукIэгъухэр ра-гъэжээнхэм ыпэкIэ Шэуджэн районым иадминистрации ипашцэу Хъуажэ Налбий спортым плуныгъэ мэхъанэу иIэм зыкъызэриIэтырэм, районым испортсменхэм гъэ-хъагъэу ашIыгъэхэм къатегушылагъ, зэнэкъокъум хэлэ-жъэрэ ныхъыкIэхэм ямедальхэм ахагъэхъонэу, анахь лъэшхэм текIоныгъэр къыдахыну афилуагъ.

Аныбжхэм ялгытыгъэу спортсменхэр купитфэу гошчыгъэ-хэу зэнэкъокъугъэх. Командэу апэрэ чIыплэр къыдзыхыштыр язэрэмыгъашIэу спортсменхэм яухъазырыныгъэ къагъэлъэгъ-уагъ. Шэуджэн районым ико-мандэ апэ ишъыгъ. Мыекъуапэ щышхэр бысымхэм тIэкIу ауж къынагъэх.

ЗэхэщакIохэм шIухъафтын зэфэшхъафхэр зэрагъэнэфагъэ-

хэм зэнэкъокъур къыгъэбаигъ. Мыекъопэ спортсменэу ШэхэлI Бислъан зэкIэми анахь дэгъоу бэнагъэу алытагъ. ТекIоны-гъэм икыдэхынкIэ гуетыныгъэ анахь ин къызыхыгъэфагъэу су-дяхэм къыхагъэщыгъэр Бэч-мызэкъо Арамбий, Шэуджэн районым ар щыц. Тазэ Бислъан, Шэуджэн район, Кушъу Аслъан, Мыекъуапэ, анахь дахэу бэна-

гъэхэу зэхэщакIомэ къагъэлъэгъ-уагъэх.

Яонтэгъугъэхэм ялгытыгъэу апэрэ чIыплэхэр къыдзыхыгъэ-хэр: Аджырэ Айтэч, Чэтыхъу СултIан, Александр Смирновыр, тренерыр НэмытIэкъо Аскэр, ШэхэлI Бислъан, ХъорэлI Ис-лъам, тренерыр Къэлэшъэо Ас-кэр, ХъакIэмызэ Асфар, Дэчъэ Мыхъамэт, Тазэ Бислъан, Сихъу Астемир, тренерыр Даур Хъа-мид, Щыщэ Чыназ, тренерыр ХъокIон Зубер.

Зэнэкъокъум исудья шъхьалэу Гарий Асотрян къызэриIуагъэу, зIукIэгъухэр гъэшIэгъонэу кIуагъэх, судяхэм япшъэрыль-хэр дэгъоу агъэцэкIагъэх. Суд-яхэм яегъэджэнхэр Адыгеим

ушумкIэ ифедерации зэрэзхищэ-хэрэм шIуагъэ къаты.

КъокIыпIэм къышежээгъэ спорт лъэпкъэу ушум тиреспу-бликэ зыщешъомбгъу. Зэнэкъо-къоу Хъакурынэхъаблэ щыкIуа-гъэм изэхэщакIохэм тренерхэм-рэ спортсменхэмрэ афэразэх. Адыгэ Республикэм физкуль-турэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Ко-митет итхъаматэу Хъасанэкъо Муратэ, Шэуджэн районым иад-министрации ипашцэу Хъуажэ Налбий, районым ушумкIэ ифе-дерации итхъаматэу Даур Хъаме-дэ гъэзетымкIи «тхъашъуегъэп-сэу» араложы ашIоигъу. Ащ фэдэ зэнэкъокъухэр Адыгеим ирайон-хэм мыгъэ ащызэхашэщтых, уш-сандам зырагъэушъомбгъушты.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэщыагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащысэурэ тильэп-къэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъу-гъэм иамаIхэмкIэ и Комитет Адресыр: ур.Кре-стьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыIэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197. Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-шъгъэдэкIыжъ зы-хьырэ секретары: 52-16-77. E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр: Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлъы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэлоры-шIапл, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-тыхэрэм мышъып-къагъэу къахафэ-хэрэмкIэ къэзыт-хыгъэхэм пшъэдэ-кIыжъ ахы. Къа-тхэхэрэмрэ гъэзе-тым щылажэхэр-рэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ыльэ-кIышты. Гъэзет-еджэхэм къыт-фагъэхьырэ тхы-гъэхэр зэхэтфы-хэрэп ыкIи къэ-зытхыгъэхэм алэкIэдгъэхъа-жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 3508 Индексхэр 52161 52162 Зак. 850

Хэутыным узыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00